Τελεσίγραφα Αντίστασης: προς υπεράσπιση των καταλήψεων

του Μηνά Μπλάνα

Οι καταλήψεις κτηρίων βρίσκονταν πάντοτε στο στόχαστρο της εξουσίας. Είτε μιλάμε για καταλήψεις που δημιουργούνταν από -και για- καθαρά ιδεολογικούς σκοπούς είτε από την ίδια την ανάγκη για στέγαση. Η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας, από την προεκλογική της κιόλας καμπάνια, προχώρησε σε δεσμεύσεις για την εφαρμογή του δόγματος «Νόμος και Τάξη» κατά τη διακυβέρνηση της. Καθώς, όπως έλεγαν ως αντιπολίτευση -κι ακόμα το λένε, ο ΣΥΡΙΖΑ, των παραπάνω από 10 εκκενώσεων καταλήψεων, μεταξύ αυτών και οι 3 στεγαστικές καταλήψεις στην Θεσσαλονίκη (Ορφανοτροφείο, Λεωφόρου Νίκης και Hurriya), έδειχνε ανοχή στους «μπαχαλάκηδες».

Η δημιουργία του εσωτερικού εχθρού

Κάπως έτσι και παρά το γεγονός ότι οι διώξεις κατά αναρχικών και οι εκκενώσεις κοινωνικών χώρων συνεχίζονταν αμείωτα επί ΣΥΡΙΖΑ, η ΝΔ με τη βοήθεια των ΜΜΕ αποτύπωσε την εικόνα ενός σκηνικού χάους γύρω από τις καταλήψεις, τα πανεπιστήμια και συγκεκριμένες περιοχές και την πρόσφερε στο πιάτο ζούνε μακριά από τα Εξάρχεια ή δεν έχουν επαφή με τις κατά τόπους καταλήψεις και τις δράσεις τους. Κατόρθωσαν να κατασκευάσουν και να προωθήσουν την εικόνα του «παράνομου», συσχετίζοντάς τη με ολόκληρες περιοχές και κτήρια, τα οποία λειτουργούν εκτός της κρατικής επιβολής.

Κατ’ αυτόν τον τρόπο και με τρομολαγνικά «ρεπορτάζ», τα οποία παρουσιάζουν μία δήθεν έκρηξη της ανομίας στο κέντρο της Αθήνας, νομιμοποίησαν -ας κρατήσουμε και μια επιφύλαξη σε αυτό- την κρατική καταστολή στα μάτια του κόσμου. Για να περάσουμε σε αυτό το στάδιο, χρειάστηκε πρώτα να δημιουργηθεί ένας εσωτερικός εχθρός. Κι αυτός βρέθηκε τόσο στους

«μπαχαλάκηδες», όπως τους ονομάζουν, αναρχικούς/αντιεξουσιαστές, όσο και στους πρόσφυγες/μετανάστες. Με διαφορετικές αιχμές αλλά για τον ίδιο ακριβώς λόγο. Για την εφαρμογή του Ποινικού Δίκαιου του Εχθρού και της κατάστασης εξαίρεσης πάνω στα εγχειρήματα και τα σώματά τους. Για την άσκηση της κατασταλτικής κρατικής πολιτικής (ωμή βία, τραμπουκισμοί από δυνάμεις ασφαλείας, απαγωγές, έφοδοι σε σπίτια χωρίς εντάλματα, κατηγορητήρια χωρίς καμία υπόσταση κι άλλα πολλά) από την μία και για τον αποκλεισμό, την φυλάκιση και τον θάνατο ανθρώπων από την άλλη.

Η έννοια του εσωτερικού εχθρού σημαίνει ένα άτομο, μία ομαδοποίηση η οποία απειλεί με την δράση του την κοινωνική ειρήνη και συνοχή και γι' αυτό πρέπει να αντιμετωπιστεί ως εχθρός με ειδικούς Νόμους γι' αυτόν. Εύλογα μπορεί να αναρωτηθεί ο καθένας, αν όλα αυτά αφορούν μονάχα κάποιους «άτακτους» ή μπορούν να εφαρμοστούν στο σύνολο της κοινωνίας, σε περίπτωση διαμαρτυρίας για το οποιοδήποτε ζήτημα. Και η απάντηση σαφώς γέρνει προς τη δεύτερη επιλογή.

> *Αν δεν πείθεστε, ρωτήστε κατοίκους από τις Σκουριές στην Χαλκιδική να σας πούνε την γνώμη τους για το πώς ένα χωριό βρέθηκε στο εδώλιο για την αντίσταση του στην εξόρυξη χρυσού.*

Από την άλλη, θα μπορούσε κάποιος σκεπτόμενος άνθρωπος να αναρωτηθεί πως ορίζεται και η κοινωνική ειρήνη και συνοχή. Και σ' αυτό θα ανακάλυπτε πολλά παραθυράκια. Ας πούμε, ποιος ακριβώς απειλεί και ποιος ακριβώς ασκεί βία καθημερινά; Μήπως είναι η αντίσταση που ποινικοποιείται; Οι ερωτήσεις αυτές είναι κυρίως ρητορικές. (Για περισσότερα, βλ. το κείμενο του Σπύρου Τζουανόπουλου *Ποινικό Δίκαιο του Εχθρού).*

Αυτά τα ζητήματα που έχει ανάγει ως πρωτίστης σημασίας η Ν.Δ., πρόκειται να αποτελέσουν και τον πονοκέφαλο της κυβέρνησης - πέρα από τα όποια οικονομικά – αντεργατικά μέτρα που θα πλήξουν το σύνολο της κοινωνίας και τις κατώτερες τάξεις. Η ακραία καταστολή με την κατάργηση του ασύλου, την αστυνομική

κατοχή, ασυδοσία και τυφλή βία και η ποινικοποίηση της ίδιας της ύπαρξης με τη δημιουργία νέων φυλακών για μετανάστες/πρόσφυγες. Κι αν από την μία μεριά έχουμε μία κοινωνία της αντίστασης και της αλληλεγγύης να βγαίνει μπροστά, από την άλλη, δυστυχώς, έχουμε το κατά βάση συντηρητικό κομμάτι των τοπικών κοινωνιών που αντιδρά σε κάθε κίνηση μετακίνησης μεταναστών στην περιοχή τους. Στο τελευταίο συμβάλουν σε μεγάλο βαθμό τα ΜΜΕ, καλλιεργώντας αυτό το κλίμα ξενοφοβίας και ρατσισμού με το να παρουσιάζουν τους ανθρώπους ως εισβολείς. Έτσι οι πρόσφυγες/μετανάστες βρίσκονται μετέωροι να πληρώνουν το πιο ακριβό τίμημα, αφού τους κλείνουν φυλακή μόνο και μόνο επειδή υπάρχουν.

Η χρησιμότητα των κτηρίων

Παράλληλα, αρκεί μονάχα να είναι κατειλημμένο ένα κτήριο για να εκκενωθεί. Δεν έχει σημασία αν το κτήριο αποκτήσει χρησιμότητα στο μέλλον από το κράτος, δικαιολογία που πάντα χρειαζόταν για να νομιμοποιήσει κοινωνικά την οποιαδήποτε εκκένωση. Προτιμούν να είναι άδειο, έρημο, χωρίς να ικανοποιεί καμία κοινωνική ανάγκη, χτίζοντας και μπαζώνοντας τις εισόδους

του, παρά να είναι ένα κτήριο γεμάτο δημιουργία, ζωή και ανησυχία για το αύριο όλων μας.

Αυτό που ξέρουν, άλλωστε, οι κρατούντες είναι πως τα -κατά τα άλλα- έγκριτα δημοσιογραφικά συνεργεία θα μιλήσουν για επιτυχημένες επιχειρήσεις της Αστυνομίας, για σπείρες τρομοκρατών σε υπόγεια πανεπιστημίων με μπουκάλια βότκας και για «άθλιες» συνθήκες διαβίωσης στις καταλήψεις προσφύγων. Αυτά αρκούν για να δικαιολογήσουν πλέον τα πάντα. Το ξυλοφόρτωμα σε ανθρώπους από ΜΑΤ και το μοίρασμα του μισού Ποινικού Κώδικα ως κατηγορητηρίου. Τρομοκράτης σου λένε! Την ίδια στιγμή που στη θέση τους θα μπορούσε να ήταν ο καθένας και η καθεμία, που απλά αποφάσισε να βγει ένα βράδυ στα Εξάρχεια. Στα ίδια Εξάρχεια, το λεγόμενο «άβατο» όπως το έχουν βαφτίσει τα ΜΜΕ, που φοβάσαι να κυκλοφορήσεις πλέον λόγω της αστυνομοκρατίας και των ναρκομαφιών που βρίσκονται μόνιμα στην πλατεία. Πώς είναι δυνατόν να γίνεται εμπόριο ναρκωτικών μέρα-νύχτα, ενώ η αστυνομία βρίσκεται σε κάθε γωνία; Ρωτήστε τους δημοσιογράφους και το κράτος. Εντολές εκτελούνε άλλωστε.

Τι είναι εν τέλει οι καταλήψεις;

Είναι γιάφκες; Απειλούν τους γείτονες; Είναι κέντρα ανομίας;

Ένα κτήριο που τελεί υπό κατάληψη από κάποια ομάδα στεγάζει τις ίδιες τις ιδέες και ανάγκες της. Μπορεί να καλύπτει την ανάγκη για στέγαση, όπως γίνεται σε πολλές περιπτώσεις ανά την Ελλάδα και στο εξωτερικό. Συγκεκριμένα σε χώρες όπου καταγράφεται αρκετά μεγάλο στεγαστικό ζήτημα όπως είναι η Βενεζουέλα για παράδειγμα, αρκετοί πολίτες αντιμετωπίζοντας την στεγαστική κρίση έχουν κάνει κατάληψη σε άδειες πολυκατοικίες ζώντας ως κοινότητες εκεί μέσα. Δηλαδή οι ίδιοι οι κάτοικοι καταφεύγουν σε αυτή τη λύση, όπως και στην Ιταλία, ως μία λύση στις εξώσεις, στα υψηλά ενοίκια λόγω του Airbnb και του λεγόμενου εξευγενισμού των περιοχών.

Μία κατάληψη σημαίνει την άρνηση της ιδιοκτησίας. Δημιουργεί το αίσθημα της κοινοκτημοσύνης. Η λογική πίσω από την

δημιουργία της είναι το απλό: γιατί ένα κτήριο να μένει αχρησιμοποίητο, ενώ μπορούμε να του δώσουμε ζωή κι έναν άλλο χαρακτήρα και νόημα;

Στις περισσότερες καταλήψεις πάντως η δράση είναι δημόσια, με την έννοια πως ό,τι συμβαίνει στον χώρο είναι ανοιχτό προς όλους/ες. Ανακοινωμένες βραδιές οικονομικής ενίσχυσης για την δράση εγχειρημάτων και πολιτικών συλλογικοτήτων, πολιτικές εκδηλώσεις, προβολές ταινιών, συναυλίες, μαθήματα κι άλλα δημιουργικά εγχειρήματα που ξεπηδάνε μέσα από την θέληση για ζωή πέρα από τα δεσμά του κράτους και του καπιταλισμού. Είναι αυτοδιαχειριζόμενες, δηλαδή υπάρχει μία συνέλευση με αμεσοδημοκρατικά χαρακτηριστικά που αποφασίζει για την λειτουργία τους. Άλλοτε ανοιχτή, άλλοτε πιο κλειστή, πάντοτε πέρα από ρατσιστικές και σεξιστικές λογικές. Με τα καλά και με τα στραβά τους, αποτελούν αυτό που λέμε έναν χώρο όπου οι άνθρωποι αυτοοργανώνονται και συμμετέχουν, δημιουργώντας την αίσθηση της κοινότητας και της αλληλοβοήθειας.

Κι αυτό είναι που δεν θέλει το Κράτος. Να σκέφτεται ο κάθε πολίτης ότι μπορεί να το αμφισβητήσει, να ζήσει χωρίς αυτό και το καπιταλιστικό σύστημα, να δημιουργήσει μία εναλλακτική ως προς αυτά. Γι΄ αυτό απειλούν με εκκενώσεις και όχι για κάποια δήθεν νομιμότητα. Τα κτήρια, όμως, παρ’ ότι σημαντικά δεν σταματάνε να είναι σημεία αναφοράς για τις ιδέες. Κι αυτές οι ιδέες δύσκολα καταστέλλονται και εκκενώνονται από τα μυαλά των ανθρώπων όσο υπάρχει καταπίεση, εκμετάλλευση και ο εξευτελισμός της ίδιας της ζωής από το Κράτος και το οικονομικό σύστημα που υπηρετεί πιστά.

Ακολουθεί το κείμενο από την κατάληψη Rosa Nera στα Χανιά που δόθηκε ως απάντηση στο τελεσίγραφο του Υπουργείου:

Ανακοίνωση από κτήριο που τελεί υπό κατάληψη

Καλούνται όσοι εκμεταλλεύονται εργασία να αυξήσουν τους μισθούς κατά 200%, μειώνοντας αναλόγως τα ωράρια ή να προχωρήσουν στη συλλογική ιδιοκτησία των μέσων παραγωγής που κατέχουν κλέβοντας τον ανθρώπινο μόχθο.

Καλούνται επίσης να παραιτηθούν άμεσα από κάθε πολιτική ιδιότητα όσοι παρανόμως παραβιάζουν τις διεθνείς συνθήκες προστασίας των προσφύγων δολοφονώντας τους, φυλακίζοντας και απαγάγοντας ακόμα και παιδιά για να τα κλείσουν σε απάνθρωπα κλειστά κέντρα κράτησης χωρίς πρόσβαση στην υγεία και την παιδεία.

Καλούνται όσοι απελαύνουν πρόσφυγες να εγκαταλείψουν τη χώρα και να παραδώσουν τις αρμοδιότητες για την προστασία των προσφυγικών ζωών στα διεθνή κινήματα αλληλεγγύης.

Η προθεσμία για την υλοποίηση των εντολών είναι 15 ημέρες από την δημοσίευση της παρούσης στον τύπο. Αλλιώς δεν θα τα πάμε καλά… γλυκά το λέμε.

Ραντεβού στους δρόμους.

Συνέλευση Αλληλεγγύης σε Καταλήψεις και Πρόσφυγες

Κι όμως, η Χούντα τελείωσε το ’73

του Νίκου Μαρκετάκη

Η εξέγερση του Πολυτεχνείου συνέτριψε τα σχέδια των χουντικών για μια ελεγχόμενη -απ’ τους ίδιους φυσικά- μεταπολίτευση. Αυτή είναι η σπουδαιότερη αλήθεια του. Συνέτριψε ένα εξουσιαστικό πρόγραμμα που είχε όλες τις προϋποθέσεις να επιτύχει, καθώς το παλαιό πολιτικό προσωπικό ήταν παραπάνω από πρόθυμο να το υπηρετήσει, παίρνοντας εκείνο το τιμάριο εξουσίας, το οποίο θα αναλογούσε στην νομιμοφροσύνη του ενώπιον του στρατού και του ευρύτερου μιλιταριστικού κράτους που είχε στηθεί κατά την επταετία. Ένα τιμάριο μόνιμο και εγγυημένο από την ίδια τη φύση αυτής της κατ’ όνομα φιλελευθεροποίησης, η οποία όσο εγγυόταν τη μόνιμη και «νόμιμη» πρωτοκαθεδρία του Στρατού στην άσκηση της κρατικής εξουσίας, άλλο τόσο θα φρόντιζε για την μακροημέρευση του πιστού πολιτικού προσωπικού που θα τη νεμόταν.

Έτσι ώστε μπορούμε με ασφάλεια να φανταστούμε τον Παπαδόπουλο και τον Παττακό ως και το θάνατό τους, σε βαθιά γεράματα, να προΐστανται αυτού του κράτους από θεσμικές θέσεις, υποτίθεται τιμητικές, μα καθόλα ουσιαστικές, όπως λ.χ. οι Βρετανοί

βασιλείς. Ασφαλώς γνωρίζουμε ότι οι βασιλείς στο Ηνωμένο Βασίλειο εγγυώνται θεσμούς φεουδαρχικούς, διόλου διακοσμητικούς, διόλου υπόγειους και αθέατους, αλλά απολύτως φανερούς, νόμιμους και άκρως εξουσιαστικούς. Φέρ' ειπείν, στη Μεγάλη Βρετανία υπάρχουν οι ευγενείς υπό των βασιλέων, που ως τσιφλικάδες κατέχουν ένα τεράστιο ποσοστό της ιδιόκτητης γης, προνόμιο κατ' ουσίαν ελέω θεού, το οποίο ουδέποτε αμφισβητείται από τον βρετανικό εθνικό κορμό – ήτοι ολόκληρο το πολιτικό σύστημα. Πέραν, φυσικά, του ότι η μη ιδιωτική γη, η δημόσια ας πούμε, τυπικά ανήκει στην βασιλική οικογένεια. Οι συγκρίσεις ίσως να είναι πιο εύληπτες, βέβαια, με καθεστώτα ακόμα λιγότερο φιλελεύθερα από τις βασιλευόμενες δημοκρατίες τύπου Η.Β. – ας κοιτάξουμε το ρόλο του Κόμματος λ.χ, στην Κίνα, ή το ρόλο του Στρατού στην Τουρκία προ Ερντογάν.

Στα καθ' ημάς, λοιπόν, η εξέγερση του Πολυτεχνείου απέτρεψε μια ανάλογη εξέλιξη, ένα κράτος δηλαδή στο οποίο ο μιλιταρισμός ως εξουσιαστικό μπλοκ δεν θα αρκούνταν μονάχα στη φανερή αναπαραγωγή του μέσω των γιγαντωμένων ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας, καθώς και στην κεκαλυμμένη άσκηση της δικαστικής εξουσίας και της εξωτερικής πολιτικής, έχοντας ουσιαστικά υπό τον έλεγχο του το δικαστικό και διπλωματικό σώμα αντίστοιχα -όπως συμβαίνει σήμερα δηλαδή. Στο κράτος που φιλοδοξούσαν να δομήσουν οι δικτάτορες μέσω της διακηρυγμένης «φιλελευθεροποίησης», ο Στρατός θα εξασφάλιζε για τον εαυτό του το θεσμικό στάτους μιας upper class στο πλαίσιο ενός θεσμικά ταξικού απαρτχάιντ. Ένα στάτους απρόσβλητο, αναπαλλοτρίωτο και κληρονομικό.

> *Αυτός είναι ο λόγος που το Πολυτεχνείο του '73 θα βυσσοδομείται εσαεί από τους εγχώριους καραβανολάγνους, χουντόψυχους και φασίστες.*

Υπάρχει και γραμμή αίματος, και σχέση υλικών προνομίων, που συνέχει τους χουντόψυχους αυτής της χώρας, η οποία εκπορεύεται από τις λέσχες αξιωματικών και τους συλλόγους εφέδρων, από την εποχή του Όθωνα και εξής. Ως γνωστόν, ελλείψει ευγενών στο

νεοσύστατο κράτος, ο Στρατός κυρίως αυτόν το ρόλο ανέλαβε να διεκπεραιώσει, υπό την ελέω θεού σκέπη του Στέμματος. Και πάνω στον κολοφώνα της δύναμής του, στα πρόθυρα της πιο θεαματικής εξουσιαστικής εδραίωσής του, έχοντας ήδη ξεφορτωθεί ως περιττό ακόμα και το ιδεολογικό δεκανίκι του, το Στέμμα, η εξέγερση του Πολυτεχνείου έδωσε στον εγχώριο μιλιταρισμό το πιο βαρύ αλλά και αναπάντεχο πλήγμα, ανατρέποντας πλήρως δρομολογημένες εξελίξεις και βέβαιες προοπτικές.

Οι συγκρίσεις με το διεθνές περιβάλλον της εποχής είναι -και πάλι- δελεαστικές και διαφωτιστικές για το μέγεθος και την ποιότητα του αυτού του πλήγματος. Η Δύση συνταράσσεται από τα νεολαιίστικα κινήματα αμφισβήτησης της δεκαετίας του 1960. Το αντιπολεμικό κίνημα ως αυθεντικά αντιμιλιταριστικό κλονίζει συθέμελα εκ των έσω το αμερικανικό ιμπέριουμ. Και ενώ ο γαλλικός Μάης του 1968 επαναφέρει ολικά τα αντικαπιταλιστικά προτάγματα, ταυτόχρονα η σοβιετική στρατοκρατία δέχεται το πρώτο θανάσιμο χτύπημα στην Τσεχοσλοβακία. Σε πλήρη αντιδιαστολή, λοιπόν, εδώ, στο νοτιοανατολικό άκρο των Βαλκανίων, στις παρυφές της Δύσης, με ένα σαφώς ξενοκίνητο πραξικόπημα η Ελλάδα μπαίνει στο γύψο.

Η μεσοπολεμικού ύφους στρατιωτική αριστοκρατία αποκτά τον ολοκληρωτικό έλεγχο του κράτους και στον έκτο χρόνο της εξουσίας της ξεφορτώνεται και την βασιλεία. Το παλαιό πολιτικό σύστημα που την εξέθρεφε ως εγγυητή της, και από κοινού συνιστούσαν το διαβόητο «κράτος της Δεξιάς», βρίσκεται πρόσκαιρα εκτός νυμφώνος, γνωρίζει όμως το πρόσκαιρο και αναγνωρίζει την σκοπιμότητα της περίστασης, εξ ου και βρίσκεται σε φάση ανεκτικής αναμονής. Η Αριστερά πλήρως εξανδραποδισμένη στις φυλακές και στις εξορίες και διασπασμένη στα δύο παράφορα αλληλοσπαρασσόμενα ΚΚΕ, τιμωρείται ανηλεώς για το πρόσφατο αναθάρρεμά της στα Ιουλιανά – μόλις δηλαδή 15 χρόνια από την στρατιωτική ήττα της στον Εμφύλιο. Εκείνη η Αριστερά, που απείλησε την ίδια την υπόσταση του αστικού κράτους και ως εκ τούτου τη μιλιταριστική αριστοκρατία του.

Ανήμπορη επί έξι χρόνια για οποιαδήποτε ουσιώδη αντίδραση,

κείτεται πλέον σε σπαραγματικούς -φοιτητικούς κυρίως- ολιγοπρόσωπους αντιστασιακούς θύλακες.

Έως τις αρχές του 1973, αν όχι ουσιαστική, σίγουρα όμως θεαματική και μετρήσιμη είναι η αντιδικτατορική δράση μονάχα ορισμένων κεντρώων ένοπλων οργανώσεων, οι οποίες διέθεταν μια σχετική ευχέρεια κινήσεων, αφενός λόγω της μη σύνδεσης των νεαρών κατά βάση μελών τους με την καθ' ολοκληρίαν φακελωμένη Αριστερά, αφετέρου λόγω της υποστήριξης που διέθεταν από κάποιους πρώην θεσμικούς κύκλους της Ένωσης Κέντρου, οι οποίοι λόγω Ιουλιανών διακρίνονταν από μια πιο ριζοσπαστική αντιδεξιά διάθεση.

Όσον αφορά το κοινωνικό πεδίο, η ζωή συνεχιζόταν as usual για τον πολύ κόσμο. Η ελληνική κοινωνία δυστυχώς είχε ανεχτεί τη δικτατορία. Οι διωκόμενοι της δικτατορίας ήταν πάνω-κάτω οι ίδιοι που διώκονταν και πριν, οι νοικοκυραίοι συνέχισαν να είναι νοικοκυραίοι, έτσι που εν πολλοίς μπορούμε να πούμε πως η όποια αντιδικτατορική πάλη ήταν ουσιαστικά αμελητέα (αν εξαιρέσουμε φυσικά την απόπειρα τυραννοκτονίας, η οποία όπως προλέχθηκε έγινε από κεντρώους, και όχι αριστερούς). Η Χούντα δεν ήταν μια ανωμαλία. Αντιθέτως, ήταν η συνέχιση της κανονικότητας μετά την ανωμαλία των Ιουλιανών.

Αυτό που άλλαξε βέβαια ήταν η αποχαλίνωση και εξαχρείωση των φασιστών. Διώκτης πλέον μπορούσε να είναι πολύ πιο άνετα ο γείτονας, η θεία, ο συνάδελφος. Αυτή όμως η συνθήκη ήταν που επέφερε ένα βουβό και αδιόρατο συναίσθημα πνιγμού σε ευρύτερα της Αριστεράς κοινωνικά κομμάτια. Ένα αίσθημα αυτοσυστολής που ενώ δεν σε έστελνε -προφανώς- αυτόματα στην αντικαθεστωτική δράση και την παρανομία, καθίζανε όμως σαν βαρύ μέταλλο στο στομάχι μέρους της ελληνικής κοινωνίας, τουλάχιστον εκείνου που δεν σιτιζόταν καταδίδοντας τον διπλανό του. Το γύψινο πέπλο που πλάκωνε την κοινωνία επέτασσε την προσοχή. «Να προσέχεις», λέγανε. Έτσι γενικώς κι αορίστως. Αν πρόσεχες, ήσουν υποτίθεται εντάξει. Αλλά γιατί να πρέπει να προσέχεις; Και τι ακριβώς; Και πώς ακριβώς; Κάνοντας ή μην κάνοντας τι;

Και το κομμάτι εκείνο που περισσότερο δυσκολευόταν να προσέχει ήταν η νεολαία. Η νεολαία δεν ξέρει να προσέχει, ούτε είναι φυσιολογικό να προσέχει. Δεν θέλει να προσέχει. Δεν έχει ευθύνες, δεν έχει στόματα να θρέψει, θέλει να ξεσκάσει, θέλει να ζήσει. Εν προκειμένω θέλει να ακούσει Rolling Stones, θέλει να αφήσει μαλλί και μούσι, θέλει να ντύνεται όπως γουστάρει.

Η μαθητιώσα, η εργαζόμενη, η νεολαία των γηπέδων και των σφαιριστηρίων, οι αλήτες, οι τεντιμπόηδες και οι γιεγιέδες, ήταν που έσπευσαν πρώτα απ' όλους να στηρίξουν τους πρώτους φοιτητές που μπήκαν στο Πολυτεχνείο, τον πρώτο πυρήνα της κατάληψης, την πρώτη μέρα. Αυτοί και αυτές υποχρέωσαν τις οργανωμένες φοιτητικές νεολαίες να μπουν κι εκείνες στο Πολυτεχνείο και να στείλουν στο διάβολο τις Κεντρικές Επιτροπές και τους σχεδιασμούς τους για το μέλλον τους εντός της μελλοντικής φιλελευθεροποιημένης δικτατορικής Ελλάδας. Να στείλουν στο διάβολο τις αναλύσεις για τις συνθήκες, για τα μέσα της πάλης, για το ποια προτάγματα είναι οπορτουνιστικά και μαξιμαλιστικά και ποια όχι. Αυτή η άγρια νεολαία είχε και τη μερίδα του λέοντος στη λίστα των νεκρών.

Παρά ταύτα, κανείς και καμία δεν κλείστηκε στο Πολυτεχνείο για να πεθάνει και να γίνει σύνθημα στα πανό μας. Πιθανότατα σήμερα εμείς δεν μπορούμε να κατανοήσουμε αυτό που τους ώθησε σε μια τόσο θαρραλέα κίνηση, ειδικά εκείνους τους πρώτους, τους λεγόμενους προβοκάτορες. Σίγουρα όμως ήταν η δίψα για μια ζωή που να αξίζει κι όχι η μεταθανάτια δόξα. Και ίσως, μια εκτίμηση της κατάστασης και μια πρόσληψή της που διαφέρει στο μυαλό εκείνων που δεν το είχαν γυμνάσει στην πεποίθηση πως οι εκτιμήσεις είναι δουλειά άλλων, πιο ειδικών και αρμοδίων για αυτές.

Συνιστά αναντίρρητη αλήθεια ότι οι πρώτοι φοιτητές που κλείστηκαν μέσα στο Πολυτεχνείο, ο αρχικός πυρήνας της κατάληψης που εξελίχθηκε σε ανοιχτή εξέγερση κατά της χούντας, εκτός από αλήτες για τον εθνικό κορμό και το καθεστώς, υπήρξαν

για ένα 24ωρο και προβοκάτορες, στο μυαλό, στο στόμα και τις γραφίδες του λεγόμενου οργανωμένου ταξικού κινήματος. Κάτι βαλτοί δηλαδή, με «οπορτουνιστικά και άκαιρα συνθήματα», σε μια συγκυρία που για τις παράνομες μεν, οργανωμένες δε αριστερές νεολαίες, ακόμα και το «Κάτω η Χούντα» θεωρούνταν μαξιμαλιστικό -ή «πολιτικό», όπως το έκριναν οι οργανωμένες πρωτοπορίες- σύνθημα, για να τεθεί ανοιχτά και δημόσια.

> *Οι πρώτοι «300 του Πολυτεχνείου», ως «αυτόνομοι» (ή «τροτσκιστές» ή «αριστεριστές»), προφανέστα δεν έφεραν το βάρος της ιστορικής ήττας του Εμφυλίου να τους φρενάρει, να τους κάνει προσεκτικούς ή ρεαλιστές.*

Δεν κουβαλούσαν τις φριχτές εμπειρίες του Γράμμου, των μετεμφυλιακών διώξεων, της εξορίας, ούτε το ιστορικό τους βάρος ως διάδοχοι εκείνων που τις είχαν. Είχαν την αναίδεια και την αποκοτιά εκείνων που δεν ξέρουν τι τους περιμένει αν χάσουν, εκείνων που δεν είχαν ηττηθεί ξανά στο παρελθόν, εκείνων που δεν υπολογίζουν τα πλην και τα συν της υποσχεθείσας «φιλελευθεροποίησης» του καθεστώτος. Αυτή η αναίδεια και αποκοτιά αρκούσε για να φαντάζουν ως προβοκάτορες στα μάτια εκείνων που ενώ είχαν κληρονομήσει ένα αντάρτικο που έφτασε πιο κοντά από ποτέ στην ανατροπή του αστισμού, μια απλή διαμαρτυρία μπορούσε να τους στείλει σε ένα ξερονήσι. Ήταν άγνωστοι -ακόμα- στην Ασφάλεια, αλλά ήταν επίσης άγνωστοι και στους φακελωμένους αριστερούς και κομμουνιστές της εποχής.

Εξαιτίας τους όμως, χάρη στην απαράμιλλη τόλμη και αδιανόητη αποκοτιά τους, τα δύο ΚΚΕ σύρθηκαν από τη στάση της συκοφαντίας σε αυτήν της στήριξης μιας τροχιάς χωρίς επιστροφή. Και μολονότι μετέπειτα έγιναν τιμητές της εξέγερσης, αυτή δεν συνιστά αυτό με την οποία την επένδυσαν κατόπιν: την «κορύφωση της αντιδικτατορικής πάλης». Δεν συνιστά κορύφωση καμιάς «λαϊκής αντίστασης στην λαομίσητη χούντα». Δεν υπήρξε λαϊκή αντίσταση κατά της χούντας στην εφταετία, και η χούντα δεν ήταν λαομίσητη. Η εξέγερση του Πολυτεχνείου αποκαθήρε την ελληνική κοινωνία.

Η εξέγερση του Πολυτεχνείου ως εκ τούτου στέκεται ψηλότερα κι από τη μυθική διάσταση που της επένδυσε κατόπιν η επίσημη Αριστερά και το ΠΑΣΟΚ. Η πρωτοφανής εισβολή του αυθόρμητου λαϊκού παράγοντα -και πρώτα και κύρια της νεολαίας- στο πεδίο της πολιτικής, μακριά από και κόντρα σε κομματικούς υπολογισμούς και μεσιτεύσεις, σπάζοντας παραδοσιακές διαμεσολαβήσεις και θεσμίζοντας οριζόντια, ενάντια σε συντριπτικούς συσχετισμούς, έφερε -εκ του αποτελέσματος- την πιο βαθιά τομή στην ιστορία του νεοελληνικού κράτους: ήταν η απαρχή της δραστικής εξέλιξης που έστειλε τους καραβανάδες για πρώτη φορά στο παρασκήνιο της πολιτικής ζωής, περιορίζοντάς τους σε αυτό που διαισθητικά εντοπίζουμε σήμερα ως βαθύ κράτος.

Αιώνια δόξα και τιμή στους προβοκάτορες του Πολυτεχνείου, νεκρούς και επιζήσαντες. Δεν άξιζαν σε αυτόν το λαό τότε, και ο λαός αυτός δεν είχε να επιδείξει τίποτα που να αξίζει περισσότερο από κείνους. Ή όπως είπε κάποιος φοιτητής σε κάποιον άλλον την ώρα που τα τανκς έριχναν την πύλη: «τι θλιβερό που είναι να πεθάνουμε με την υπόκρουση του εθνικού ύμνου…».

“Η αναπηρία είναι το πρόταγμα για μια κοινωνία που κατανοεί τον εαυτό της” (συνέντευξη)

συνέντευξη και επιμέλεια από τον Στέφανο Μπατσή

Ας μην κρυβόμαστε! Οι χώροι μας, οι πολιτικές πρωτοβουλίες που παίρνουμε, τα υλικά μας, ο πολιτισμός που παράγουμε και απευθύνουμε στην κοινωνία, είναι στη συντριπτική του πλειονότητα μη προσβάσιμος στα ανάπηρα υποκείμενα. Παράλληλα,

είμαστε ιδιαίτερα πίσω σε συζητήσεις, στοχασμό και παρεμβάσεις σχετικά με τα δικαιώματα των αναπήρων, την προσβασιμότητα, την κοινωνική ερμηνεία του ζητήματος. Η υστέρηση αυτή συμβαίνει σε μια περίοδο όπου η κρατική διαχείριση της αναπηρίας εξακολουθεί να υπονομεύει κάθε δικαίωμα στην αξιοπρέπεια και το ζήτημα συνεχίζει να εντοπίζεται και να περιορίζεται αποκλειστικά στην ατομική σφαίρα, αποστερώντας το από τις κοινωνικές του συνδηλώσεις. Πέρυσι, περίπου τέτοιο καιρό, στη ραδιοφωνική Βαβυλωνία είχαμε επιλέξει να ανοίξουμε το διάλογο γύρω από την αναπηρία, να συζητήσουμε αλλά κυρίως να ακούσουμε, με αφορμή την παράσταση "Πιο δυνατός κι από τον Σούπερμαν". Φέτος, πάλι το θέατρο μας βάζει σε κίνηση και σκέψη. Έτσι, στο πλαίσιο των δράσεων της οργάνωσης Inter Alia, μια ομάδα μη επαγγελματιών ηθοποιών χρησιμοποιεί ως εργαλείο το Νομοθετικό θέατρο, για να χτίσει την παράσταση Βάση στην Πρόσβαση: το θέατρο νομοθετεί μια προσβάσιμη κοινωνία η οποία αποσκοπεί στην ευαισθητοποίηση σχετικά με το ζήτημα της προσβασιμότητας, στην ενθάρρυνση της συζήτησης, στη διαβούλευση και στο σχηματισμό πολιτικών προτάσεων μέσω της διάδρασης με το κοινό. Η ιδέα μας εξέπληξε και μας εντυπωσίασε -άλλωστε δεν φημιζόμαστε για τις θεατρικές μας γνώσει. θελήσαμε να αναδείξουμε αυτή τη δουλειά και να απευθύνουμε ορισμένα ερωτήματα πιάνοντας ένα νήμα ενασχόλησης με την αναπηρία και την προσβασιμότητα, το οποίο είναι μεν μικρότερο απ' όσο θα 'πρεπε αλλά τουλάχιστον έχει αρχίσει να ξετυλίγεται.

Παρακάτω μπορείτε να διαβάσετε όσα ενδιαφέροντα μας απάντησαν οι συντελεστές της παράστασης, ενώ επισκεπτόμενοι τον παραπάνω ενεργό σύνδεσμο, θα μάθετε όλα όσα πρέπει σχετικά με ένα εγχείρημα στο οποίο αξίζει στήριξη κι ενεργός συμμετοχή.

Βαβυλωνία: Έχουμε ακούσει πολλά και διάφορα κατά καιρούς, αλλά είναι η πρώτη φορά που διαβάζουμε για το Νομοθετικό θέατρο, οπότε, για αρχή, θα θέλαμε να ακούσουμε λίγα περισσότερα. Ποια η ιστορία του; Σε τι αποσκοπεί; Γιατί να νομοθετεί το θέατρο;

Απάντηση: Το Νομοθετικό θέατρο είναι μια τεχνική που αναπτύχθηκε από τον Augusto Boal (1931-2009), τον Βραζιλιάνο σκηνοθέτη και θεωρητικό που ίδρυσε το διεθνές κίνημα «θέατρο του Καταπιεσμένου». Ο Boal γεννιέται σε μια Βραζιλία που διοικείται από δικτατορικά καθεστώτα, τα οποία εφαρμόζουν ένα σκληρό καπιταλιστικό μοντέλο που έχει αντίκτυπο στην οικονομία της χώρας μέχρι και σήμερα. Η Βραζιλία χαρακτηρίζεται από τεράστιες οικονομικές αντιθέσεις, όπου μεγάλο τμήμα του πληθυσμού ζει κάτω από τα όρια της φτώχειας. Είναι μια χώρα πολυπολιτισμική, ο λαός της οποίας είναι μείγμα πολλών φυλετικών και εθνικών ομάδων. Την περίοδο της ανάπτυξης του θεάτρου του Καταπιεσμένου, το πολιτικό σύστημα έχει δώσει σημαντικά δείγματα διαφθοράς και ανάμειξης με εγκληματικές οργανώσεις που ασχολούνται κατά βάση με το εμπόριο ναρκωτικών. Αστυνομία, παρακράτος και οργανωμένο έγκλημα έχουν διαμορφώσει μια κοινωνία ιδιαίτερα ανεκτική στη βία, η οποία συχνά είναι ένοπλη και πλήττει τα κατώτερα οικονομικά στρώματα, κυρίως τους κατοίκους των παραγκουπόλεων και τους άστεγους.

> *Εξόριστος από τη στρατιωτική χούντα της Βραζιλίας, ο Boal ιδρύει το 1978 το Κέντρο θεάτρου του Καταπιεσμένου στο Παρίσι και αρχίζει να αναπτύσσει τις διάφορες τεχνικές του με βασικότερη το θέατρο Φόρουμ.*

Στο Παρίσι, το 1982 ο Augusto Boal συναντά τον Darci Ribeiro, ο οποίος μόλις έχει εκλεγεί Αντικυβερνήτης του Ρίο ντε Τζανέιρο και ένας από τους κεντρικούς πολιτικούς στόχους του είναι η δημιουργία Διαπολιτισμικών Κέντρων Λαϊκής Εκπαίδευσης, δηλαδή εκπαιδευτικών κέντρων για όλο τον ανήλικο πληθυσμό της χώρας, όπου θα καλύπτονται οι αναπτυξιακές, παιδαγωγικές και ψυχαγωγικές ανάγκες των παιδιών και θα τους παρέχεται τροφή και ιατρική υποστήριξη. Στα μέσα του 1986 ο Boal επιστρέφει στη Βραζιλία, όπου κατορθώνει να συγκεντρώσει 35 εμψυχωτές και να τους εκπαιδεύσει στις τεχνικές του θεάτρου Φόρουμ. Ετοιμάζουν ένα ρεπερτόριο αποτελούμενο από πέντε μικρές σε διάρκεια παραστάσεις με θεματικές που αφορούν τους εμψυχωτές, τις οικογένειες τους και τις κοινότητες στις οποίες ζουν, όπως

η ανεργία, η υγεία, η στέγαση, η σεξουαλική βία, η αιμομιξία, η καταπίεση των γυναικών και των νέων ανθρώπων, η ψυχική υγεία και τα ναρκωτικά. Οι παραστάσεις αυτές παρουσιάζονται στα Διαπολιτισμικά Κέντρα Λαϊκής Εκπαίδευσης, τα οποία συνήθως στεγάζονται στα δημόσια σχολεία. Οι αίθουσες σίτισης διαμορφώνονται πρόχειρα σε χώρο παραστάσεων που φιλοξενεί έως και 400 μαθητές, γονείς, εκπαιδευτικούς, εργαζόμενους στο σχολείο και μέλη της κοινότητας. Ο συντονιστής/joker παρουσιάζει αρχικά τις αρχές και λειτουργίες του θεάτρου του Καταπιεσμένου, κάνει μερικές ασκήσεις με τους ηθοποιούς και το κοινό και στη συνέχεια, όταν όλοι έχουν μπει στο κλίμα, παρουσιάζονται οι πέντε σύντομες σκηνές. Το κοινό επιλέγει τις δύο-τρεις σκηνές που βρίσκει περισσότερο ενδιαφέρουσες και ακολουθεί η διαδικασία του φόρουμ, όπου παρουσιάζονται αυτοσχεδιαστικά διαφορετικές λύσεις για κάθε σκηνή καταπίεσης και αδικίας με την παρέμβαση του κοινού.

> *Όσοι από το κοινό το επιθυμούν καλούνται να ανεβούν στη σκηνή, καθένας ξεχωριστά, και να παρουσιάσουν θεατρικά τις απόψεις και τις προτάσεις τους.*

Στόχος είναι, πέρα από την αισθητική θεατρική απόλαυση, οι θεατές να καλλιεργήσουν τις προσωπικές τους εκφραστικές ικανότητες και την επιθυμία συμμετοχής στις δημοκρατικές διαδικασίες. Το εγχείρημα διακόπτεται όταν ο Darci Ribeiro χάνει τις εκλογές, όμως ο Boal παραμένει στη Βραζιλία και προσπαθεί να κρατήσει το θέατρο του Καταπιεσμένου ζωντανό. Στις εκλογές του 1992 η ομάδα του Boal αποφασίζει να στηρίξει την προεκλογική εκστρατεία του Εργατικού Κόμματος (PT). Μάλιστα ο ίδιος ο Boal εκλέγεται νομοθετικός σύμβουλος (vereador) στο δημοτικό συμβούλιο του Ρίο ντε Τζανέιρο. Κατά την προεκλογική εκστρατεία όσο και κατά τη διάρκεια της θητείας του, ο Boal χρησιμοποιεί μια εξέλιξη του θεάτρου Φόρουμ, την οποία ονομάζει Νομοθετικό Θέατρο. Οι πολίτες μέσω διαφόρων ενώσεων και φορέων, για παράδειγμα στις γειτονιές ή οι εργάτες στα συνδικάτα, συγκεντρώνονται σε ένα είδος λαϊκής συνέλευσης, όπου επεξεργάζονται τα προβλήματά τους μέσα από

διαδραστικές θεατρικές παραστάσεις και προτείνουν νομοθετικές ρυθμίσεις προς το Δημοτικό Συμβούλιο. Δεκατρείς τέτοιες διατάξεις που προτάθηκαν κατά τις παραστάσεις-συνεδρίες του Νομοθετικού θεάτρου ψηφίστηκαν τελικά και έγιναν νόμοι του Ρίο ντε Τζανέιρο.

Η βασική ιδέα πίσω από το Νομοθετικό θέατρο είναι το γεγονός ότι σε μια κοινωνία, όπου υπάρχουν εξουσιαστικές σχέσεις που κατά το θέατρο του Καταπιεσμένου περιγράφονται ως σχέσεις καταπιεστή-καταπιεζόμενου, αυτός που τελικά νομοθετεί είναι ο καταπιεστής. Υπάρχει, λοιπόν, η ανάγκη να ενδυναμωθεί η φωνή του καταπιεσμένου και να του δοθεί ένα βήμα, όπου μέσα σε ένα ασφαλές περιβάλλον θα μπορεί να παρουσιάσει τις απόψεις του, να συνδιαλλαγεί και τελικά να συνδιαμορφώσει μια πολιτική πρόταση. Με τον τρόπο αυτό το θέατρο του Καταπιεσμένου συμβάλλει στη διαμόρφωση μιας κουλτούρας «εκ των κάτω» πολιτικών διαδικασιών.

Β: Η αναπηρία αντιμετωπίζεται και ερμηνεύεται ως ένα κατεξοχήν ατομικό πρόβλημα και η κοινωνική της πλευρά είτε είναι εξοβελισμένη είτε, στην καλύτερη περίπτωση, υπό διαπραγμάτευση. Προτείνετε μία συγκεκριμένη ερμηνεία της αναπηρίας;

Απ.: Στην ομάδα μας θεωρούμε ότι αναπηρία είναι οι περιορισμοί που η κοινωνία επιβάλλει στα μέλη της που έχουν κάποιου είδους σωματική ή πνευματική βλάβη. Σε μια κοινωνία που έχει διαμορφώσει μια εξιδανικευμένη οπτική για την κανονικότητα, οι βλάβες των ατόμων αυτών, εκ γενετής ή επίκτητες, προσδιορίζονται με βάση ιατρικού τύπου δεδομένα, τα οποία όμως προέρχονται από μια κοινωνικά κατασκευασμένη αντίληψη για το τι σημαίνει να είναι κάποιος/α υγιής. Στην πραγματικότητα, τα άτομα με βλάβες δε νοσούν. Η εξάλειψη της διαφορετικότητας των ατόμων με αναπηρία δεν προέρχεται από την ίαση, αλλά από την αποδοχή και τη συμπερίληψη. Για μας, λοιπόν, η αναπηρία είναι μια κοινωνική κατασκευή που έχει ως αποτέλεσμα τον χαρακτηρισμό των ατόμων με βλάβες με όρους ετερότητας και την περιθωριοποίησή τους, όπως άλλωστε συμβαίνει και με άλλες

κοινωνικές ομάδες στο πλαίσιο του καπιταλισμού.

> *Πιστεύουμε ότι καθένας και καθεμία από εμάς φέρει ιδιαιτερότητες, τις οποίες φυσικά καλείται να διαπραγματευτεί σε προσωπικό επίπεδο.*

Όμως, η αναπηρία δεν είναι μια προσωπική υπόθεση, αλλά μία πραγματικότητα την οποία η κοινωνία και οι θεσμοί οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη σε όλες τις εκφάνσεις της κοινωνικής και θεσμικής ζωής. Εξαιρετικό εγχειρίδιο κατά τη θεωρητική έρευνα της ομάδας μας υπήρξε το βιβλίο «Αναπηρία και Πολιτική» του κοινωνιολόγου και ΑμεΑ ακτιβιστή, Michael Olivier, το οποίο μελετήσαμε χάρη στον σύμβουλο της παράστασης Βασίλη Οικονόμου από τη θεατρική ομάδα ΘΕΑΜΑ (Θέατρο Ατόμων με Αναπηρία).

Β.:«Η αναπηρία είναι το πρόταγμα για μια κοινωνία που κατανοεί τον εαυτό της», αναφέρετε πολύ όμορφα στην περιγραφή της δουλειάς σας. Νομίζω ότι αυτή η φράση συμπυκνώνει άριστα πολιτικές σημασίες γύρω από την έννοια της αναπηρίας. Θα μπορούσατε να επεκταθείτε, να εξηγήσετε τη θέση σας;

Απ.: Αυτό που επικρατεί στην κοινωνία μας σήμερα είναι το αφήγημα του ατομισμού του «μέσου ατόμου». Η κοινωνία θεωρείται ως άθροισμα τέτοιου τύπου «κανονικών» υποκειμένων. Χτίζοντας το αφήγημα της κανονικότητας, κάνουμε είδωλα υπερ-ικανούς ανθρώπους και επιχειρούμε να τους μοιάσουμε. Οτιδήποτε λιγότερο μοιάζει ανεπαρκές, επιεικώς, μέσο και γενικά «λιγότερο». Το κοινωνικό και το δομημένο περιβάλλον διαμορφώνονται στη βάση αυτή, αντιμετωπίζοντας ό, τι αποκλίνει ως όχληση ή ως ειδική περίπτωση που εξυψώνει ηθικά οποιονδήποτε της προσφέρει λύση ως φιλάνθρωπος. Η αναπηρία ως ζώσα κατάσταση έρχεται μέσα από τις υλικότητες που μας περιβάλλουν να αποδείξει ότι ο «αυτοκράτορας της κανονικότητας είναι γυμνός». Η πραγματικότητα ότι μέλη της κοινωνίας μας αποκλείονται από τα μέρη και τους χρόνους όπου αυτή εκδηλώνεται, αποδομεί το αφήγημα της κανονικότητας και καθιστά σαφές ότι μια κοινωνία για όλους είναι μια κοινωνία της

διαφορετικότητας. Η αναπηρία, ως αναλυτική σκοπιά, δημιουργεί νέες χαράξεις πεδίων προνομίου και συσχετισμών ισχύος, όπως η εργασία ή το φύλο. Έτσι, προσφέρει σε όποιον θέλει να προσεγγίσει την κοινωνία στην πραγματικότητά της μια οπτική για να την ανασυγκροτήσει.

Β.: Οι ριζοσπαστικοί χώροι, τα κινήματα κτλ. καταπιάνονται με χίλια δυο ζητήματα αλλά εξαιρετικά σπάνια με αυτό της αναπηρίας ή της προσβασιμότητας. Χαρακτηριστικό είναι, άλλωστε, πως στη συντριπτική τους πλειονότητα οι χώροι τους, τα υλικά τους, ο πολιτισμός που παράγουν δεν είναι καν προσβάσιμα. Τελικά, μια συγκεκριμένη στάση απέναντι στο φαινόμενο διαπερνά όλη την κοινωνία;

Απ.: Αναλύοντας αυτή τη πεποίθηση, ξεκινάμε από τα κινήματα που σκεφτόμαστε όταν θεωρούμε ότι ζητήματα αναπηρίας και διαθεματικότητας έχουν αγνοηθεί. Η ιστορία των αγώνων και των διεκδικήσεων αποκαλύπτει πολλούς συμβατούς αγώνες που δεν συναντήθηκαν ποτέ. Σαφώς, προτάγματα προσβασιμότητας μοιάζουν υποεκπροσωπημένα, αν συγκριθούν με εργατικούς αγώνες. Η συζήτηση αυτή μας οδηγεί στο ζήτημα της διαθεματικότητας, κατεύθυνση για την οποία φαίνεται να γινόμαστε όλο και πιο ενήμεροι και ευαίσθητοι. Ωστόσο, υπάρχουν διαθεματικές κινήσεις που δείχνουν τον δρόμο, όπως αυτή των ΛΟΑΤ ΑμεΑ. Ζητούμενο είναι τα κινήματα να βρίσκουν πεδίο συνέργειας, κατανοώντας τι ενώνει τους αγώνες τους. Για να απαντήσουμε ευθέως, αν μοιάζει η αντιμετώπιση κινημάτων και καταπιεστών προς την αναπηρία να είναι ίδια, το κίνητρο φαίνεται διαφορετικό και η ευαισθητοποίηση και παρέμβαση στην κατεύθυνση της διαθεματικότητας φαίνεται να είναι μία πρώτη λύση.

Β.: Το κράτος ακόμη και σήμερα επιλέγει σε πολλές περιπτώσεις να καθιστά αόρατα τα ανάπηρα υποκείμενα. Δείγμα αυτού οι δεκάδες δομές περίθαλψης αναπήρων παιδιών, οι οποίες βρίσκονται σε απομονωμένες περιοχές της χώρας, εκτός αστικούς ιστού -αποκρουστικότερο παράδειγμα φυσικά το κολαστήριο των Λεχαινών. Ποια θα μπορούσε να είναι η διέξοδος από μία τέτοια

κατάσταση, εκτός των αιτημάτων για την προσβασιμότητα, πώς θα μπορούσε να αντιμετωπίσει η κοινότητα, η κοινωνία ή το κράτος το ζήτημα της αναπηρίας σε μια λογική αποϊδρυματοποίησης;

Απ.: Το ζήτημα της αντιμετώπισης της διαφορετικότητας από τους θεσμούς ανοίγει μια αναγκαία μα εκτενή συζήτηση. Μία συζήτηση στην οποία η κοινωνία δεν μπορεί να υποκατασταθεί από την ομάδα μας και να εκφραστεί μέσα από μερικές φράσεις. Σαφώς ιδρύματα που κερδίζουν επάξια τον τίτλο του κολαστηρίου είναι καταστάσεις πλήρως αντικοινωνικές. Αυτό το οποίο μπορούμε να πούμε είναι ότι καταστάσεις περιορισμένης προσβασιμότητας είναι, παρότι όχι ομοίως αποτρόπαιες, εξίσου αντικοινωνικές. Σε αυτό το σκέλος της αντιμετώπισης της διαφορετικότητας από τους θεσμούς είναι που εμείς αξιώνουμε να δημιουργήσουμε χώρο για ζύμωση και έρεισμα για παρέμβαση.

Β.: Τι να περιμένουμε εν τέλει από την παράσταση που ανεβάζετε; Μιλήσαμε αρκετά για πολιτική, για την κοινωνία και καθόλου για το θέατρο και για τη δουλειά σας.

Απ.: Καταρχάς να πούμε στο σημείο αυτό ότι τα μέλη της ομάδας μας δεν είναι επαγγελματίες ηθοποιοί, αντιθέτως όμως είναι ενεργοί δρώντες της Κοινωνίας των Πολιτών και η συγκεκριμένη θεματική της παράστασης πηγάζει από τις προσωπικές ανησυχίες και ευαισθησίες του καθενός μας σε μια κοινωνία που τείνει να καθιστά «αόρατο» το διαφορετικό. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, χτίσαμε τρεις σκηνές/ιστορίες με διαφορετικούς πρωταγωνιστές και χαρακτήρες οι οποίες εξελίσσονται σε διαφορετικό χώρο και πλαίσιο κάθε φορά. Η πρώτη ιστορία διαδραματίζεται στο πανεπιστήμιο με την ηρωίδα μας να είναι μια φοιτήτρια σε αναπηρικό αμαξίδιο. Η δεύτερη ιστορία διαδραματίζεται σε ένα γραφείο μεταξύ τριών συνεργατών που συζητάνε την προσβασιμότητα ενός φεστιβάλ. Τέλος, η τρίτη ιστορία εκτυλίσσεται σε έναν σταθμό του μετρό, με κεντρικό ήρωα ένα τυφλό άτομο.

Ο σκοπός των τριών αυτών ιστοριών είναι ακριβώς η προσπάθεια μας να συζητήσουμε και να αναδείξουμε μέσα από το θέατρο του

Καταπιεσμένου την έλλειψη καθολικής προσβασιμότητας την οποία βιώνουν τα άτομα με αναπηρία σε κάθε έκφανση της ζωής τους.

Οι τρεις αυτές ιστορίες είναι μονάχα το έναυσμα διότι ακολουθούνται από μια διαδικασία συζήτησης, διάδρασης και διαβούλευσης με το κοινό. Βεβαίως η παράσταση αυτή είναι το πρώτο σκέλος της δουλειάς μας, καθώς το επόμενο βήμα περιλαμβάνει τη μετατροπή όλων των ιδεών που θα προταθούν από το ίδιο το κοινό σε πολιτικές προτάσεις με σκοπό την άσκηση πολιτικής πίεσης σε όσο το δυνατόν υψηλότερα επίπεδα. Το πλαίσιο για την υλοποίηση του ελπιδοφόρου αλλά και συνάμα δύσκολου αυτού έργου (δηλαδή όντως το θέατρο μας να νομοθετήσει) παρέχει ο οργανισμός Inter Alia, εταίρος ενός ευρύτερου ευρωπαϊκού σχεδίου δράσης εν ονόματι «Using Theatre to Make Politics» το οποίο πραγματοποιείται παράλληλα σε άλλες 5 ευρωπαϊκές χώρες (Ουγγαρία, Πορτογαλία, Πολωνία, Ρουμανία, Νορβηγία), οι οποίες θίγουν αναλόγως τα τοπικά κοινωνικο-πολιτικά προβλήματα που τους αφορούν, με στόχο πάντα να δημιουργήσουμε όσο το δυνατόν πιο συμπεριληπτικές κοινωνίες.

Το εγχειρίδιο του καθημερινού αντάρτη πόλης του Γιώργου Κτενά (προδημοσίευση)

Πώς γίνεται το καθημερινό αντάρτικο πόλης, αν όχι με όρους αντίστασης που είναι σύγχρονοι για το ίδιο το υποκείμενο; Με τι μπορεί να τροφοδοτηθεί το φαντασιακό του καθημερινού αντάρτη, πέρα από ξεπερασμένα σύμβολα, επαναστατικές κατασκευές και παραδοσιακές ταυτότητες; Η συγκρότηση της αντίστασης γίνεται, τελικά, μέσα από την ίδια τη ζωή ή από επαναστατικά μανιφέστα που μεταθέτουν τις ρωγμές στην κυρίαρχη

ηγεμονία σε άλλους χρόνους και εποχές;

Αυτά και παρόμοια ερωτήματα θέτει το Εγχειρίδιο του καθημερινού αντάρτη πόλης, του Γιώργου Κτενά, που κυκλοφόρησε πριν λίγες ημέρες από τις εκδόσεις Ισηγορία και θα παρουσιαστεί για πρώτη φορά την Κυριακή 10 Νοεμβρίου στις 19:30 στον Μύλο (Ναυαρίνου και Ζωοδόχου Πηγής, στα Εξάρχεια), από τη θέκλα Τσελεπή και τον Νώντα Σκυφτούλη.

Ο Αντάρτης θέτει περισσότερα ερωτήματα από τις απαντήσεις που δίνει, καθώς οι ιδέες που αναδημιουργεί, συζητάει, "ψαχουλεύει" αφορούν κάθε άνθρωπο που η νοημοσύνη του βρίσκεται πάνω από εκείνη της αμοιβάδας. Ο καθημερινός αντάρτης αφορά όλους όσους δεν έχουν ξεχάσει τα στοιχεία τής ανθρώπινης ύπαρξης στην κοινωνία που τους φιλοξενεί. Δηλαδή όλους "εμάς".

Ένα μικρό απόσπασμα από τον Αντάρτη, λίγο πριν από την παρουσίαση της Κυριακής:

(…) Υπάρχουν όμως κάποια γεγονότα που διακόπτουν την πορεία της Ιστορίας, όσο καλά κι αν την έχουν θεμελιώσει ορισμένοι στο μυαλό τους, διαμορφώνοντας το μέλλον (ή έστω ένα μέρος του) με διαφορετικό τρόπο. Όπως είναι για παράδειγμα η δολοφονία 15χρονου μαθητή από μπάτσο, δηλαδή από έμμισθο κρατικό υπάλληλο (ο οποίος, μάλιστα, μπορεί να αποφυλακιστεί σύντομα) που ο ρόλος του είναι να διασφαλίζει την ασφάλεια. Γεγονός που πολιτικοποίησε μαζικά την καθημερινότητα όποιου νέου (φυσικά όχι μόνο νέου) η σκέψη του ήταν λίγο πάνω από εκείνη του πλαγκτόν, νοηματοδοτώντας την ως πολιτική πράξη. Νέοι που έμειναν μακριά από την πόλωση του αληθούς και του ψευδούς όπως αυτό παρουσιάστηκε από τις κοινωνικές θεσμίσεις, αλλά στράφηκαν ξεκάθαρα στο είναι και το μη-είναι κάθε πράγματος. Κοίταξαν κατάματα αυτά που υπάρχουν στον κόσμο και πήραν μπόι μέσα από αυτόν τον ίδιο κόσμο. Οι πράξεις δεν οργανώθηκαν στο είναι, για αυτό και πολλές φορές αγκάλιασαν το επισφαλές αφού πλέον ήταν ελεύθερες. Πολλοί από τους νέους που βρέθηκαν τον Δεκέμβρη του 2008 στους δρόμους, εκείνοι που ήταν

πράγματι στους δρόμους, αλλά και τον Γενάρη του 2009 και αργότερα, κρατούσαν στο ένα χέρι βιβλία και στο άλλο κοκτέιλ μολότοφ. Εκείνα τα κοκτέιλ μολότοφ που χρειάστηκαν για να θρυμματίσουν τα προσωπεία της κατανάλωσης και του μικροαστισμού και όχι εκείνα που δίνουν κάθε βράδυ Σαββάτου ταυτότητες αναρχικών στα Εξάρχεια, ανάμεσα σε εσωτερικούς τουρίστες που δημοσιεύουν επαναστατικές selfies.

Αυτοί οι ίδιοι νέοι είναι που σήμερα, στην ηλικία μου – κάπου λίγο μετά τα 30, συνεχίζουν να κρατάνε στο ένα χέρι βιβλία και στο άλλο, πια, τους δικούς τους διδακτορικούς τίτλους. Έντονα και μαζικά πολιτικοποιημένοι, με εξαιρετικές σπουδές, εξειδικευμένα μεταπτυχιακά και διδακτορικά, υψηλού επιπέδου διανόηση, απαντούν μέσα από την ίδια τη ζωή σε κάθε φούφουτο που αναρωτιέται ως άλλος λαοπλάνος Ανδρέας Παπανδρέου, τι κάνει η γενιά του Δεκέμβρη. Είναι εδώ λοιπόν αυτή η γενιά, ως μέρος της σάρκας των «από τα κάτω», ριζωμένη, συνδιαλλέγεται, απευθύνεται, προτείνει. Παραμένει δημιουργική και αγωνίζεται να αλλάξει τους συσχετισμούς στην καθημερινότητα, ως συνδημιουργοί του κοινωνικού που είναι και πολιτικό και, μάλιστα, με πυκνά νέα νοήματα. Η ύλη για την ενεργοποίηση του ατομικού φαντασιακού υπήρξε. Ας μην πάει χαμενη.

Το δελτίο Τύπου της παρουσίασης:

Το εγχειρίδιο του καθημερινού αντάρτη πόλης τού Γιώργου Κτενά – Σειρά Αδέσποτα Αλφάδια -Εκδόσεις Ισηγορία (Ισομοιρία Ισοκτημοσύνη)

Αν τα σημερινά είναι χειρότερα από τα χθεσινά σημαίνει πως πολλά δεν γίνονται με σωστούς τρόπους και είναι βλαβερά και εμποδίζουν την εξέλιξή μας.

Η σειρά εγκαινιάζεται με το βιβλίο του Γιώργου Κτενά Το εγχειρίδιο του καθημερινού αντάρτη πόλης με πρόλογο της Χ. Σουγιουλτζή και επίμετρο του Ν. Σκυφτούλη.
Δελτίο Τύπου: Γλαύκωψ Στέφανος 2019

Ο συγγραφέας

Ο Γιώργος Κτενάς γεννήθηκε τον Οκτώβρη του 1985 στην Αθήνα. Έχει κάνει σπουδές πάνω στον Ευρωπαϊκό Πολιτισμό και τη Δημοσιογραφία. Εργάζεται ως δημοσιογράφος, έχει εκδώσει δύο βιβλία λογοτεχνικού περιεχομένου και ένα παραμύθι πολιτικής θεωρίας, για μεγάλους. Ακόμα, έχει ασχοληθεί με τη συγγραφή θεατρικού έργου και έχει γράψει τα κείμενα για την παράσταση του θεάτρου Σκιών "Ο Καραγκιόζης δημοσιογράφος".

Βόλος, ο αποτεφρωτήρας της νότιας Ευρώπης

από την Επιτροπή Αγώνα Πολιτών Βόλου

Ένα σοβαρό έγκλημα κατά του περιβάλλοντος, της δημόσιας υγείας και της τοπικής οικονομίας συντελείται στον Βόλο τα τελευταία δύο χρόνια, καθώς η τοπική τσιμεντοβιομηχανία ΑΓΕΤ του γαλλο-ελβετικού ομίλου Lafarge-Holcim αδειοδοτήθηκε από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας και ήδη καίει ως «εναλλακτικό καύσιμο» σκουπίδια ελληνικής ή ξενικής προέλευσης. Συγκεκριμένα, η εταιρεία, η οποία απέχει μόλις 150 μέτρα από τα πρώτα σπίτια, πήρε άδεια από τον πρώην Υφυπουργό κ. Φάμελλο για να καίει –μεταξύ άλλων– 200.000 τόνους απορριμματογενών καυσίμων ετησίως (RDF, SRF), καθώς και να χρησιμοποιεί λιμενικές εγκαταστάσεις προκειμένου να μεταφέρει με πλοία μεγάλες ποσότητες –και με χαμηλότερο κόστος– απορριμμάτων από το εξωτερικό, κάτι που ήδη κάνει εισάγοντας ιταλικά, ισπανικά και αφρικανικά σκουπίδια.

Το επικίνδυνο στην υπόθεση είναι ότι η καύση αυτών των υλικών παράγει διοξίνες, φουράνια και άλλες μεταλλαξιογόνες και καρκινογόνες ουσίες, όπως και ουσίες που επιδρούν βλαπτικά στον εγκέφαλο, στο ορμονικό και νευρικό σύστημα, εισχωρούν σε

όλους τους ζωντανούς οργανισμούς μέσω της εισπνοής, αλλά και της τροφικής αλυσίδας, και βλάπτουν σωρευτικά. Η διεθνής επιστημονική κοινότητα είναι κατηγορηματική: Δεν υπάρχουν κατώτερα όρια έκλυσης διοξινών στην ατμόσφαιρα με ασφάλεια για τον άνθρωπο και το περιβάλλον.

Επιπλέον, δεν υπάρχει «ασφαλής καύση» σε τσιμεντοβιομηχανίες!

Ακόμα κι αν η ΑΓΕΤ-LAFARGE προμηθευτεί τον κατάλληλο εξοπλισμό, οι διοξίνες θα συνεχίσουν να εκλύονται, καθώς επανασχηματίζονται μετά την καταστροφή τους στις υψηλές θερμοκρασίες λόγω του τρόπου λειτουργίας των τσιμεντοβιομηχανιών. Αυτό δείχνουν οι παγκόσμιες επιδημιολογικές μελέτες.

Το σκανδαλώδες στην υπόθεση είναι ότι η τοπική τσιμεντοβιομηχανία ΑΓΕΤ-LAFARGE δεν διαθέτει καν τον στοιχειώδη εξοπλισμό για την ασφαλή καύση απορριμμάτων, ότι η Περιφέρεια Θεσσαλίας, που αρχικά γνωμοδότησε θετικά, δεν διαθέτει αξιόπιστο δίκτυο μέτρησης της αέριας ρύπανσης και ότι ο υπουργός αδειοδότησε, χωρίς να πληρούνται οι προϋποθέσεις και να υφίστανται οι υποδομές που συνοδεύουν ένα τέτοιο εγχείρημα, ώστε να εξασφαλίζεται στο ελάχιστο η ασφάλεια πολιτών και φυσικού περιβάλλοντος.

Και σαν να μην έφτανε αυτό, εγκυμονεί ο κίνδυνος να υλοποιηθεί προηγούμενη απόφαση από τον Δήμο Βόλου για τη δημιουργία μονάδας κατασκευής SRF στην περιοχή του ΧΥΤΑ Βόλου, που θα επεξεργάζεται τα σκουπίδια και θα τα στέλνει προς καύση στην τσιμεντοβιομηχανία! Ένα έργο 42.000.000 ευρώ που θα μπορούσε να επενδυθεί στην οικολογική διαχείριση των απορριμμάτων και στην αντιμετώπιση της αέριας ρύπανσης, που είναι ήδη αυξημένη στο Βόλο. Επιπρόσθετα, όπως έδειξε πρόσφατη μελέτη θνησιμότητας και νοσηρότητας, που παρουσιάστηκε από την Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, ο Βόλος κατέχει την πρώτη θέση σε ποσοστά σε σχέση με το μέσο όρο της Ελλάδας, όσον αφορά σε εγκεφαλικά (500%) και καρκίνο του ήπατος (400%),

εκτός των άλλων μορφών καρκίνου και καρδιαναπνευστικών παθήσεων.

Αν η Περιφέρεια ήθελε πράγματι να προστατέψει την υγεία των πολιτών, θα είχε ήδη εγκαταστήσει δίκτυο μέτρησης της αέριας ρύπανσης, θα είχε ήδη προχωρήσει σε τακτικούς ελέγχους για βαρέα μέταλλα στο έδαφος της περιοχής, θα είχε ήδη προχωρήσει σε ελέγχους για διοξίνες στα κτηνοτροφικά και αγροτικά προϊόντα και θα είχε απορρίψει κάθε σχεδιασμό για μονάδα παραγωγής SRF στο Δήμο Βόλου αλλάζοντας το ΠΕΣΔΑ Θεσσαλίας. Επιπλέον, αντί να επιτίθεται κατά των ενεργών πολιτών, θα είχε συγκρουστεί πραγματικά με τις κυβερνητικές πολιτικές που έχουν νομοθετήσει την καύση απορριμμάτων. Ανάλογες είναι οι ευθύνες και της δημοτικής αρχής Βόλου, η οποία φαίνεται, βέβαια, πως έχει αναλάβει «εργολαβικά» το ρόλο του λασπολόγου των ενεργών πολιτών.

Θυμίζουμε ότι η Περιφέρεια ήταν αυτή που κάλεσε τον Δημόκριτο για να ελέγξει την ΑΓΕΤ-LAFARGE, αλλά όλως τυχαίως το αποτέλεσμα του ελέγχου δεν έδειξε κάτι. Όλως τυχαίως όμως το κλιμάκιο της Περιφέρειας δεν ήξερε, αν καίγονταν σκουπίδια τις ώρες των ελέγχων. Περιορίστηκαν στις διαβεβαιώσεις των υπευθύνων της ΑΓΕΤ-LAFARGE.

> *Πρόσφατα, κλιμάκιο της Περιφέρειας έκανε τα στραβά μάτια σε παραβάσεις της εταιρείας κατά τη μεταφορά και εκφόρτωση φορτίου από την Ιταλία.*

Η Επιτροπή Αγώνα Πολιτών Βόλου έχει ακολουθήσει τη νομική οδό και στις 17 Οκτωβρίου εκδικάστηκαν τα ασφαλιστικά μέτρα, τα οποία έχει καταθέσει. Επιπροσθέτως, με την παράβλεψη των παραβάσεων της ΑΕΠΟ, έγινε συγκάλυψη από τους αιρετούς και τις διαβρωμένες υπηρεσίες αναφορικά με δύο πλοία που κατέπλευσαν, καθώς από τα δεδομένα προκύπτει ότι η πορεία των πλοίων ήταν ύποπτη, και άρα τα φορτία παράνομα και επικίνδυνα. Συγκεκριμένα, οι καταθέσεις του πλοιάρχου και του πληρώματος του Fiona δεν συνάδουν με τα στοιχεία που δόθηκαν στην

Επιτροπή από το Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας σχετικά με τις ημερομηνίες και τα λιμάνια στα οποία κατέπλευσε και απέπλευσε το συγκεκριμένο πλοίο. Η έγγραφη απάντηση του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας προς την Επιτροπή Αγώνα Πολιτών Βόλου δεν αφήνει αμφιβολίες για την ύποπτη προέλευση του FIONA και τις αλλοιώσεις της δορυφορικής παρακολούθησής του, γεγονός που συμβαίνει όταν το φορτίο είναι παράνομο και επικίνδυνο (ραδιενεργά απόβλητα, όπλα, ναρκωτικά κτλ.).

Λόγω, επομένως, αμφιβολιών περί της ποιότητας και της προέλευσης του φορτίου, θα έπρεπε να έχει δοθεί εντολή από τις αρμόδιες υπηρεσίες να σταματήσει η εκφόρτωση των τοξικών -πιθανότατα ραδιενεργών- αποβλήτων και να γίνει κατάσχεση του πλοίου. Αυτά όμως είναι ψιλά γράμματα σε σχέση με την κερδοφορία της πολυεθνικής LAFARGE.

Αντίθετοι στα ρυπογόνα σχέδια βιομηχανίας και Δήμου είναι χιλιάδες πολίτες του Βόλου, που ανησυχούν για την υγεία τους και για το μέλλον των παιδιών τους. Η οσμή καμένου πλαστικού αποτελεί καθημερινό πλέον φαινόμενο, είναι διάχυτη στην ατμόσφαιρα της πόλης κατά τις βραδινές έως πρωινές ώρες και το γεγονός αυτό αυξάνει τις ανησυχίες των κατοίκων αλλά και του Ιατρικού και του Φαρμακευτικού Συλλόγου Μαγνησίας.

Η Επιτροπή Αγώνα Πολιτών Βόλου κατά της καύσης σκουπιδιών από την ΑΓΕΤ-LAFARGE διεξάγει καθημερινό αγώνα για την ανάδειξη του ζητήματος και την επίτευξη του διπλού στόχου: την ανάκληση της άδειας καύσης σκουπιδιών από την ΑΓΕΤ και τη μη επαναφορά της δημιουργίας εργοστασίου παραγωγής SRF στο Βόλο. Ακόμη και με ακτιβιστικές ενέργειες που καταλήγουν σε προσαγωγές μελών της επιτροπής στα κρατητήρια, πλήθος πολιτών αγωνίζονται προκειμένου να αποδείξουν ότι η εταιρεία παρανομεί κάτω από τη σκόπιμη (;) απουσία ελεγκτικού μηχανισμού.

Οι πολίτες του Βόλου όμως δεν το βάζουν κάτω και αφού διοργάνωσαν δύο πρωτοφανή συλλαλητήρια, στις 5 Μαΐου 2018 και 16 Μαρτίου 2019, στα οποία συμμετείχαν 10.000 πολίτες, προχωρούν σε κλιμακούμενης έντασης δράση. Όπως μπορεί κανείς

να καταλάβει, η διαχείριση των σκουπιδιών είναι μια πολύ κερδοφόρα επιχείρηση. Έχει πολλές πτυχές και θα είναι μόνο η αρχή για την καύση αποβλήτων σε όλη την Ελλάδα, με συνέπεια την ακύρωση της οικολογικής τους διαχείρισης.

Συνέντευξη Κατερίνα Μάτσα: "Η αυτονομία των εξαρτημένων μπορεί να γίνει μόνο με δημοκρατικές διαδικασείς"

τη συνέντευξη επιμελήθηκε ο Γιώργος Νικολακόπουλος

Το Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕΘΕΑ) είναι ένα από τα πιο πετυχημένα κέντρα παρέμβασης στις εξαρτήσεις πανελλαδικά με πλούσιο έργο επί δεκαετίες. Οι παρεμβάσεις του με άτομα εξαρτημένα από τα ναρκωτικά, τον τζόγο, το διαδίκτυο και όλων των ειδών τις εξαρτήσεις το έχουν καταστήσει πανευρωπαϊκά καταξιωμένο, ενώ είναι από τα λίγα κέντρα στην Ελλάδα που εφαρμόζουν «στεγνά» προγράμματα, δηλαδή που δεν βασίζονται στην απεξάρτηση από ουσίες μέσω υποκατάστατων, όπως η μεθαδόνη. Χιλιάδες άνθρωποι ανά τα χρόνια έχουν περάσει από το ΚΕΘΕΑ, όχι όμως απλά με την ταυτότητα του επωφελούμενου, αλλά με ρόλο ενεργητικό και αφήνοντας το υποκειμενικό τους βίωμα σαν ακρογωνιαίο λίθο της οργάνωσης, της στοχοθεσίας και της παρέμβασης του. Οι κοινότητες του ΚΕΘΕΑ, οι θεραπευόμενοι, οι οικογένειές τους, οι εργαζόμενοι και όποιος και όποια έβλεπε τον εαυτό του κοντά και μέσα στον αγώνα για επανένταξη, δημιούργησαν τόπους συνάντησης ως ανάχωμα στους τόπους εξορίας και αποκλεισμού των εξαρτημένων ατόμων. Από κοινού έχτισαν ένα πλαίσιο όπου η εξάρτηση αντιμετωπιζόταν ως σύμπτωμα—συνάντηση

του υποκειμένου, των κοινωνικά γεννημένων αιτιών και του εξαρτητικού αντικειμένου και όχι ως ασθένεια.

Σε εποχές που η ψυχιατρική εξουσία ανακαλύπτει διαρκώς υποκείμενα που νοσούν, υποκείμενα μη-παραγωγικά και ως εκ τούτου ανεπιθύμητα, κολάσιμα και αποκλειόμενα, τέτοιες απόπειρες αντιλήφθηκαν την αιτηματική κραυγή των εξαρτημένων, κραυγή ταυτόχρονα έκκλησης σε βοήθεια και διαμαρτυρίας προς μια κοινωνία που πρώτα κανιβαλίζει και ύστερα γυρνάει την πλάτη και απαξιώνει. Κι εάν την εποχή του Basaglia οι κοινωνίες εξόριζαν και εξόντωναν τους ψυχικά ασθενείς, τους εξαρτημένους, τους φτωχούς, σήμερα τους ανάγουν σε οικονομικές μονάδες, πεδίο διαχείρισης και εξαγωγής κέρδους. Ο κοινός παρονομαστής παραμένει ωστόσο ο εξευτελισμός τους, η αποανθρωποποίηση τους και η αφαίρεση κάθε στοιχείου που καθιστά μια ζωή άξια να βιωθεί –η κρατική νεκροπολιτική.

Η νέα κυβέρνηση, με μπροστάρη τον υπουργό Υγείας Βασίλη Κικίλια, αποφάσισε με τη διαδικασία του κατεπείγοντος και με Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου την κατάργηση του αυτοδιοίκητου του ΚΕΘΕΑ. Στο εξής, το εκάστοτε Διοικητικό Συμβούλιο του ΚΕΘΕΑ θα διορίζεται από την εκάστοτε κυβέρνηση και δε θα προκύπτει, όπως μέχρι τώρα, από τη Γενική Συνέλευση στην οποία συμμετέχουν πάνω από 800 μέλη των κοινοτήτων του ΚΕΘΕΑ. Διορισμένοι λοιπόν τεχνοκράτες, παιδιά γαλουχημένα στους κομματικούς σωλήνες και στις δημόσιες σχέσεις θα αναλάβουν τον «εξορθολογισμό» της διαχείρισης του κέντρου, αν και το ΚΕΘΕΑ δεν είχε δώσει ποτέ δικαίωμα, αφού λειτουργούσε πάντα με απόλυτη διαφάνεια και δεν δημιούργησε ποτέ καμία οικονομική τρύπα, σε αντίθεση με άλλα προγράμματα που λειτουργούσαν με διορισμένες ηγεσίες. Χαρακτηριστικά, καμία κυβέρνηση στο παρελθόν, ακόμα και της Νέας Δημοκρατίας, δεν αποπειράθηκε να επέμβει στη λειτουργία του, αφού άπαντες αναγνώριζαν την αποτελεσματικότητα και τη χρηστή λειτουργία του. Στην κίνηση αυτή επομένως μπορούμε να αντιληφθούμε μόνο πολιτικές σκοπιμότητες.

Η κυβέρνηση, πέρα από την εξόφληση προσωπικών εξυπηρετήσεων,

προχωρά και σε μια συγκεντρωτική τακτική όσον αφορά αυτά τα ιδρύματα, όπου με ολοκληρωτικούς όρους θα παρεμβαίνει και θα καθορίζει το περιεχόμενό τους, αδιαφορώντας πλήρως για τη φιλοσοφία και τους σκοπούς τους.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, το νεοφιλελεύθερο σχήμα αντιλαμβάνεται το ΚΕΘΕΑ σαν μια δημόσια επιχείρηση που θα πρέπει να διοικείται από managers και οικονομολόγους, τους εξαρτημένους σαν οικονομικές μονάδες που χρήζουν επενδυτικής διαχείρισης και παραγωγής κέρδους και τα προγράμματα του ΚΕΘΕΑ σαν επιχειρηματικές ενέργειες που αξιολογούνται με βάση το υλικό τους απότοκο. Κι αν με αυτόν τον τρόπο επικρεμούν δαμόκλειο σπάθη πάνω από τα κεφάλια των εξαρτημένων και των οικογενειών τους, δεν τρέχει και τίποτα αφού τους κάνουν και χάρη με το να ασχολούνται μαζί τους αντί να τους αφήνουν στη μοίρα τους. Με απόλυτη μέχρις στιγμής συνέπεια ως προς την ιστορική τάση εξόντωσης των αδυνάτων από τους ισχυρούς, εξαρτημένοι και πρόσφυγες να είναι τα πρώτα θύματα της νέας κυβέρνησης, οι πρώτες ομάδες που το νεοφιλελεύθερο πέπλο έρχεται να καταστήσει αόρατες.

Βρεθήκαμε και συζητήσαμε για την επίθεση που δέχεται το ΚΕΘΕΑ με την Κατερίνα Μάτσα, πρώην διευθύντρια της Μονάδας Απεξάρτησης 18 ΑΝΩ του Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Αττικής, συγγραφέα, εκδότρια του περιοδικού «Τετράδια Ψυχιατρικής» και μέλους του σωματείου υποστήριξης του 18 Άνω, καθώς και γιατρό των Κοινωνικών Ιατρείων.

Βαβυλωνία: Αρχικά θα θέλαμε να μας πείτε, συνοπτικά, πώς ακριβώς λειτουργούσε ως τώρα το ΚΕΘΕΑ, πώς σχετίζεται ο τρόπος λειτουργίας με τα θεραπευτικά πλάνα και προγράμματα του ανά τα χρόνια και γιατί η λειτουργία αυτή το είχε καταστήσει ένα από τα πιο πετυχημένα Κέντρα στην Ελλάδα.

Κατερίνα Μάτσα: Αυτό που γινόταν μέχρι τώρα είναι να εκλέγεται το Διοικητικό Συμβούλιο του οργανισμού από μια Γενική Συνέλευση των μελών. Μέλη ήταν οι θεραπευόμενοι, οι

εργαζόμενοι, οι οικογένειες και όσοι βρίσκονταν πολύ κοντά στο έργο του ΚΕΘΕΑ. Με αυτόν τον τρόπο, με αυτές τις δημοκρατικές διαδικασίες, αναπτύχθηκε το ΚΕΘΕΑ όλον αυτόν τον καιρό, γιατί αυτές οι διαδικασίες αντανακλούν τη φιλοσοφία των προγραμμάτων που υλοποιεί το ΚΕΘΕΑ. Ο βασικός άξονας ήταν αυτός της κατάκτησης από τους εξαρτημένους της αυτονομίας και της ανεξαρτησίας τους, κάτι που δεν μπορεί να γίνει παρά μόνο μέσα από δημοκρατικές διαδικασίες. Όχι με ανθρώπους που είναι δοτοί και όχι μέσα από την κρατική και κυβερνητική εξουσία. Οι ίδιοι να αποφασίζουν και οι ίδιοι να εκλέγουν. Με αυτήν την έννοια, ο φόβος μας είναι ότι θα καταστραφούν και τα προγράμματα με αυτή την απόφαση.

> *Διότι όταν έχεις μια δοτή ηγεσία, δεν γίνεται να υλοποιηθούν προγράμματα που στηρίζονται στην αντίθετη φιλοσοφία.*

Ο ένας φόβος είναι αυτός. Ο άλλος φόβος, που έχει μεγάλη σημασία για εμάς, είναι ότι αυτή η ηγεσία διορίστηκε για να εφαρμόσει μια νεοφιλελεύθερη πολιτική. Νεοφιλελεύθερη πολιτική σημαίνει, καταρχήν, ότι γνώμονας είναι το κέρδος, οι κανόνες της αγοράς. Άρα ό,τι κοστίζει κόβεται. Φοβόμαστε ότι θα απολύσουν εργαζομένους, θα συγχωνεύσουν, ίσως, προγράμματα και το χειρότερο από όλα, υπάρχει το ενδεχόμενο, να γίνει σύμπραξη δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, δηλαδή να έρθουν ιδιώτες και να μπουν μέσα σε αυτόν τον φορέα, όπου κανείς κάνει την απεξάρτησή του δημόσια και δωρεάν, δεν πληρώνει τίποτα. Ο κίνδυνος λοιπόν είναι αυτός και αυτό σημαίνει ότι μπορεί να μπουν και τα υποκατάστατα, που δεν κοστίζουν, άρα θα υπάρχει ένα πρόβλημα για τα στεγνά προγράμματα συνολικά. Ο κίνδυνος ο μεγάλος δεν είναι μόνο για το ΚΕΘΕΑ αλλά και για όλα τα στεγνά προγράμματα. Γι αυτό λέμε στην σημερινή μας απόφαση σαν συλλογικότητα ότι θα πρέπει να κινητοποιηθούν οι πάντες ενάντια σε τέτοιες αποφάσεις. Είναι η πρώτη στιγμή μιας ολόκληρης διαδικασίας και το γεγονός ότι η κυβέρνηση διορίζει το συγκεκριμένο πρόσωπο (τον Χρήστο Λιάπη) που είναι τηλεπερσόνα, σημαίνει ότι απαξιώνει την απεξάρτηση συνολικά.

Β.: Θα λέγαμε δηλαδή ότι περνάμε από έναν τρόπο λειτουργίας του ΚΕΘΕΑ που επέτρεπε μια συνάντηση του υποκειμένου και με την κοινωνία και με τις ρίζες της εξάρτησης, σε μια στεγνή κρατική διαχείριση της σχέσης του υποκειμένου με την ουσία και μόνο, που δεν λαμβάνει υπόψη τις αιτίες που τη γεννούν;

Κ.Μ.: Ακριβώς! Και όχι μόνο αυτό. Όταν επιχειρείς να διαχειριστείς με γνώμονα το κέρδος έναν οργανισμό, σημαίνει ότι για σένα η εξάρτηση είναι μια αρρώστια, η οποία έχει έναν τρόπο αντιμετώπισης, τα υποκατάστατα. Επομένως, τοποθετείται ένα ΔΣ που θα διαχειρίζεται τα οικονομικά του οργανισμού, εξαντλώντας σε αυτή τη διαχείριση όλη τη «θεραπευτική» διαδικασία. Δηλαδή εξαντλώντας όλη τη δραστηριότητα του οργανισμού σε αυτή τη διαχείριση.

Β.: Γι’ αυτό επιλέχθηκαν και για τις συγκεκριμένες θέσεις άνθρωποι που δεν έχουν σχέση με το έργο του ΚΕΘΕΑ όλα αυτά τα χρόνια, τεχνοκράτες που δεν ενστερνίζονται τη φιλοσοφία του και πιθανότατα αποσκοπούν στο χτίσιμο της καριέρας τους;

Κ.Μ.: Ακριβώς! Κατά βάθος θα πρέπει να τονίσουμε ότι οι κρατούντες, με όλα τα στερεότυπα που υπάρχουν και καλλιεργούνται από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, καταρχήν έχουν μια ρατσιστική, απαξιωτική στάση απέναντι στους εξαρτημένους. Θεωρούν ότι είναι ξοφλημένοι, ότι δε θα γίνουν ποτέ καλά. Για τους κρατούντες είναι άνθρωποι του περιθωρίου, που πρέπει να μείνουν στο περιθώριο. Επομένως γιατί να ξοδεύει το κράτος γι αυτούς; Γιατί πλέον δεν την θέλουν την απεξάρτηση. Δηλαδή την χειραφέτηση του ατόμου, το να μπορεί το εξαρτημένο άτομο να γίνει κοινωνικό υποκείμενο και να αποκτήσει δικαιώματα. Γιατί τα ναρκωτικά είναι ένα μέσο κοινωνικού και πολιτικού ελέγχου των πιο ανήσυχων, των πιο ευαίσθητων αλλά των πιο ανήσυχων στρωμάτων που δημιουργούν προβλήματα στους κρατούντες και άρα καλό είναι να τους αφήσουμε στο περιθώριο, στον αποκλεισμό τους.

Β.: Έχουμε λοιπόν μια ακύρωση της Γενικής Συνέλευσης του ΚΕΘΕΑ και έναν κρατικό συγκεντρωτισμό του φορέα. Το ότι οι ίδιοι οι

επωφελούμενοι των προγραμμάτων δε θα έχουν ουσιαστικό ρόλο στην στοχοθεσία και την παρέμβαση, πώς πιστεύετε ότι θα επηρεάσει το ζήτημα των εξαρτήσεων από εδώ και πέρα;

Κ.Μ.: Εγώ φοβάμαι πως με όλα αυτά οι άνθρωποι που έχουν ανάγκη αυτές τις υπηρεσίες, θα ξανασκεφτούν το αν θα μπουν σε πρόγραμμα, διότι δε θα έχουν εμπιστοσύνη σε τεχνοκράτες. Δεν εμπιστεύεσαι τη ζωή σου σε πρόσωπα που σε αντιμετωπίζουν σαν μια οικονομική μονάδα, που μάλιστα κοστίζει και είναι ένα περιττό βάρος για την κοινωνία. Θα έχουμε λοιπόν μειωμένη προσέλευση στα προγράμματα. Κι αυτό σημαίνει περισσότερους θανάτους εξαρτημένων ανθρώπων. Κι επιπλέον, θα ανοίξει ο δρόμος για πολύ πιο άγρια μέτρα. Δεν είναι ένα ζήτημα δευτερεύον και η κυβέρνηση το έκανε τώρα. Είναι ένα από τα πρώτα μέτρα που πήρε παράλληλα με την επίθεση στους πρόσφυγες με το άδειασμα των καταλήψεων, με την επίθεση τώρα στις καταλήψεις όπως έγινε με το Βανκούβερ, με την απόφαση, που επίκειται, να απαγορεύσουν τις διαδηλώσεις στο κέντρο της Αθήνας, παράλληλα κάνουν και αυτή την επίθεση στο ΚΕΘΕΑ.

Β.: Στην Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου δεν υπάρχει η οποιαδήποτε αναφορά στο σκοπό του ΚΕΘΕΑ, δεν αναφέρεται καν. Πιστεύετε υπάρχει από την κυβέρνηση κάποια σκοπιμότητα γύρω από το ζήτημα;

Κ.Μ.: Δεν τους ενδιαφέρει. Γι’ αυτούς είναι μια διαχείριση ενός οργανισμού, μια διαχείριση που κυρίως αναφέρεται στα οικονομικά. Ο Κικίλιας είχε πει, όταν συνάντησε το παλιό ΔΣ, ότι «εμείς θέλουμε να βάλουμε τάξη στα οικονομικά του οργανισμού». Το να βάλουμε τάξη σημαίνει πάρα πολλά πράγματα. Πέρα από αυτά που είπαμε, το ΚΕΘΕΑ έχει μεγάλη περιουσία από δωρεές, γιατί κάποιοι από τους ανθρώπους που που βρήκαν τον εαυτό τους, είτε οι ίδιοι είτε οι οικογένειες τους, έκαναν δωρεές στο ΚΕΘΕΑ. Πιθανώς λοιπόν κι αυτή η περιουσία να είναι κάτι που εποφθαλμιά η κυβέρνηση.

Β.: Σήμερα (Δευτέρα 4/11) έγινε κι η πρώτη επίσκεψη του διορισμένου ΔΣ στο ΚΕΘΕΑ. Το ΚΕΘΕΑ δεν αναγνωρίζει το ΔΣ αυτό

και έχει προσφύγει στο ΣτΕ. Από εδώ και πέρα, με ποιον τρόπο θα κινηθούν τα πράγματα; Πώς μπορούν να βοηθήσουν και άλλες ομάδες, άλλες συλλογικότητες και κινήματα σε αυτό το ζήτημα;

Κ.Μ.: Εμείς είμαστε αποφασισμένοι σε κάθε κάλεσμα που θα κάνουν οι άνθρωποι του ΚΕΘΕΑ, οι εργαζόμενοι, οι θεραπευόμενοι και οι οικογένειές τους, να είμαστε δίπλα τους και να τους στηρίξουμε. Από τη μεριά μας καλούμε όλους τους φορείς της απεξάρτησης και της πρόληψης να κινητοποιηθούμε όλοι μαζί και να ανατρέψουμε αυτή την απόφαση. Πρέπει κάθε φορέας, κάθε συλλογικότητα να βρει τον τρόπο να φέρει το θέμα στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος της κοινωνίας και να την κινητοποιήσει.

> *Δεν υπάρχει οικογένεια που να μην την αφορά, δεν υπάρχει οικογένεια που να μην έχει στο στενό ή ευρύτερο περιβάλλον της ένα εξαρτημένο άτομο.*

Όταν καταστρέφονται θεραπευτικά προγράμματα που είναι αποδεδειγμένα από τα πιο αποτελεσματικά και για κάποιους ανθρώπους, που υπήρξαν ο δρόμος για να ξανακερδίσουν τη ζωή τους, τότε χάνονται ζωές. Και η κοινωνία αυτό θα πρέπει να το καταλάβει.

Αυτονομία και Κοινωνικά Κέντρα

πρώτη δημοσίευση στο περιοδικό Εντροπία της Συσπείρωσης Ατάκτων

του Νώντα Σκυφτούλη

Μετά την πτώση του υπαρκτού σοσιαλισμού και της χωρικότητας και τροπικότητας που τον συνόδευαν, η οριζοντιότητα, η

αμεσότητα, το γενικό πνεύμα του εξισωτισμού, η αυτοοργάνωση και η αυτονομία επικράτησαν σε όλο το εύρος των κινηματικών και κοινωνικών διαδικασιών παντού στην Ευρώπη, σε όλες τις εκδηλώσεις και τα πειράματα των από τα κάτω.

Ενώ ουδέποτε στο παρελθόν οι έννοιες της αυτονομίας ,της άμεσης δημοκρατίας, των συνελεύσεων και των κοινωνικών κέντρων δεν βρίσκονταν σε τέτοια έκταση στη δημόσια διαβούλευση, από την άλλη ουδέποτε ο κίνδυνος αφανισμού τους δεν ήταν τόσο ορατός. Δηλαδή ουδέποτε η ετερονομία δεν ήταν τόσο καθολική. Αντίφαση, σίγουρα, όμως από τις εξεγερμένες πλατείες μέχρι τα κίτρινα γιλέκα και την πανσπερμία των κοινωνικών κέντρων, παντού ακολουθούσε η ανάθεση και η ετερονομία προκειμένου να θεμελιώσει την εξεγερμένη κοινωνική ανικανότητα (αδυναμία γέννησης), η οποία κατανάλωνε για δική της χρήση την αυτονομία, την άμεση δημοκρατία, την ισότητα.

Να μιλήσουμε για αυτόνομα κοινωνικά κέντρα ή για κοινωνικά κέντρα αυτονομίας; Αν και την έννοια της Αυτονομίας δεν την διεκδικούν αρκετοί έτσι ώστε να κινδυνεύει με πολλές και διαφορετικές ερμηνείες, εντούτοις κινδυνεύει να «καταναλωθεί» και να υπονομευθεί μαζί με το έδαφος που είναι το κάθε κοινωνικό κέντρο. Γι’ αυτό ας μιλήσουμε και για τα δύο σαν να είναι ένα, ειδάλλως η αυτονομία θα είναι κενό γράμμα ή κενό νόημα. Να μιλήσουμε ρητά και κατηγορηματικά πλέον διότι μας το επιτρέπει η εμπειρία χρόνων αλλά και η ίδια η ιστορικότητα της αυτονομίας.

> *Απέναντι λοιπόν στην καθολική ετερονομία και στα συνακόλουθά της, τη μεσολάβηση, την ανάθεση, την αντιπροσώπευση, τα κοινωνικά κέντρα υπήρξαν και εξακολουθούν να είναι το έδαφος ανάδυσης της αυτονομίας αλλά και της αισθητής εφαρμογής της διαμέσου της αυτοθέσμισης.*

Στους «νεώτερους χρόνους» της δεκαετίας του 1960, η αυτονομία βρίσκει την έκφρασή της στα εργατικά κινήματα κυρίως της Ιταλίας προκειμένου να νοηματοδοτήσει την κριτική στο κυρίαρχο

μέχρι τότε γραφειοκρατικό μοντέλο του συνδικαλιστικού και εργατικού κινήματος αλλά και του αριστερού λόγου της κομματικής πρωτοπορίας. Την εργατική αυτονομία και τον συνακόλουθο εργατισμό ήρθε να διαδεχθεί μια άλλη αυτονομία με ριζική κριτική στην πρώτη, η Κοινωνική Αυτονομία η οποία υπήρξε προάγγελος των σύγχρονων Κοινωνικών Κέντρων για ένα άλλο τρόπο ζωής αλλά και για μια άλλη πολιτική και πολιτισμική προοπτική η οποία δίνει έμφαση στο παρόν. Από τον εργατισμό περνάμε στην αμφισβήτηση της μισθωτής εργασίας, ωστόσο η αυτονομία παραμένει σαν προσδιορισμός άσχετα από τα επιμέρους αφηγήματα. Τόσο η εργατική αυτονομία με τα συνδικάτα βάσης και τις επιτροπές εργοστασίων όσο και η κοινωνική αυτονομία με όλους τους κινηματικούς και πολιτισμικούς πειραματισμούς, πριν και μετά το Μάη του 68, αλλά και η όσμωσή τους, αποτέλεσαν επαρκή συνθήκη για να κοινωνικοποιηθεί η αυτονομία; Ή να διευκρινισθεί με βάση τον αισθητό κόσμο και να μην ιδεολογικοποιηθεί; Ή, ακόμα, να γίνουν αυτοί οι πειραματισμοί της αυτονομίας η εμπειρία του ανοικτού και όχι η εμπειρία του κλειστού; Μια αναγκαία διευκρίνιση είναι ότι όταν μιλάμε εδώ για τα κοινωνικά κέντρα, δεν αναφερόμαστε στα ιδεολογικά κέντρα ή στέκια, τα οποία ούτως ή άλλως έχουν μια αδιαπραγμάτευτη ταυτότητα και καθορίζονται από την πορεία της όποιας αφαίρεσης που έχουν κατά καιρούς ενστερνιστεί. Έχουμε στο νου μας τις συνέπειες που ακολουθούν ένα κοινωνικό κέντρο στο δημόσιο χώρο, και τούτο διότι η ανάγκη για δημόσιο χώρο και έδαφος οδηγεί στην επιλογή ενός κοινωνικού κέντρου. Το ζήτημα της αυτονομίας ενός κοινωνικού κέντρου δεν αφορά την αυτονομία του από κρατικές ετερονομίες αλλά και από ιδεολογικές, και το ζήτημα αυτό ήρθε να το διαλευκάνει ο πιο νέος διαφωτισμός αυτονομίας, αυτός του ζαπατιστικού κινήματος.

> *Άμα τη εμφανίσει του, κοινοποίησε ένα αφήγημα για την πολιτική, τους δημόσιους χώρους, την αυτοοργάνωση και η αυτονομία βρήκε τη θέση της σε αυτή τη νέα αντιεξουσιαστική πολιτική.*

Οι Ζαπατίστας, ως κίνημα αλλά και ως κοινότητες, έχουν ένα

πλαίσιο και έναν σαφή προσανατολισμό, ωστόσο η πόρτα τους είναι ανοιχτή στην κοινωνία για διαβούλευση και πράττειν. Και επειδή η ανοιχτότητα είναι η μοναδική εμπειρία στην περίπτωσή τους, φρόντισαν αυτό να είναι εμφανές αλλά και να το καταθέτουν σε κάθε εμφάνισή τους, σε κάθε λόγο τους. Αν και το ζαπατίστικο κίνημα δεν είναι τόσο «σέξυ», όπως ήταν τα μέχρι τότε γκεβαρικά και αντιιμπεριαλιστικά αντάρτικα, απέδωσε στην αυτονομία το αισθητό νόημα της, έξω από τους παραδοσιακούς ρόλους της πρωτοπορίας, της μιας και μοναδικής αλήθειας και τους ρόλους της αγωνιστικής πανούκλας. Με αυτή την έννοια προσδιόρισε τη νέα πολιτική της ανοιχτότητας και του δημόσιου χώρου.

Αυτά είχαμε υπόψη, όταν το 2005 ανοίγαμε τον ελεύθερο κοινωνικό χώρο Nosotros και θεμελιώναμε για πρώτη φορά την «Ανοικτή Συνέλευση» σαν μια εκδοχή του ζαπατισμού στις πόλεις. Το αντιεξουσιαστικό πλαίσιο λειτουργίας, η άμεση δημοκρατία και η αντιιεραρχία, όχι μόνο δεν χειραγωγούσε, αλλά, μάλιστα, έδινε περιεχόμενο και μεγαλύτερη ανοιχτότητα στην αυτονομία της Ανοικτής Συνέλευσης. Από την πρώτη μέρα, το Nosotros, σαν πρόταση, επιβεβαιώθηκε κοινωνικά και πολιτικά, διότι ήταν φανερό ότι ένα υποκείμενο ήδη ήταν σε κατάσταση αναμονής για νέες προτάσεις. Στη δεκαετία που ακολούθησε, η παραγωγή πολιτικής κινηματικών πανελλαδικών παρεμβάσεων, η προώθηση του διαλόγου κι ενός νέου διαφωτιστικού παραδείγματος καθώς και η πολιτιστική πολυμορφία που γέννησε και φιλοξένησε, ήταν τα αποδεικτικά στοιχεία ότι κινούνταν στο ρυθμό της δεκαετίας του 2000. Και το λέω αυτό, διότι η πιο παραγωγική -πολιτικά- δεκαετία για την κουλτούρα της αυτονομίας ήταν αναμφίβολα αυτή του 2000-20012.

> *Η Ιστορία σε αυτή τη δεκαετία (σύνοδος 2003 Θεσσαλονίκη, φοιτητική εξέγερση 2006, φυλακές 2008 και Δεκέμβρης 2008) έδωσε σε όλες τις εκδοχές την ευκαιρία να δοκιμαστούν. Όποιες εκδοχές ηττήθηκαν τότε, ηττήθηκαν για πάντα.*

Ανοιχτότητα και Αυτονομία

Η ανοιχτότητα (ανοιχτή συνέλευση, παροδική συμμετοχή, εκλεκτική ταύτιση, δημόσια διαβούλευση) μπορεί να είναι αναγκαίος όρος, αλλά από μόνη της δεν αποτελεί σε καμιά περίπτωση προσδιοριστικό και καθοριστικό παράγοντα για την Αυτονομία. Με την παραδοχή ότι η ανοιχτή συνέλευση αποφασίζει και κατά συνέπεια έχει την εξουσία, η εμπειρία μάς δίδαξε ότι τα χαρακτηριστικά της ανοιχτής συνέλευσης δεν οδηγούν αναγκαστικά στη συμμετοχή κι ότι η ανάθεση καθώς και η ετερονομία εμφανίζονται σαν αναγκαίες επιλογές της συλλογικής λειτουργίας. Με άλλα λόγια, η ανοιχτή συνέλευση δεν δημιουργεί δεσμούς και δέσμευση προκειμένου να λειτουργήσει το συλλογικό και κατά συνέπεια και η αυτονομία, η οποία απαιτεί πολύπλευρη συμμετοχή και, μάλιστα, συνείδηση της συμμετοχής.

> *Πράττουμε όμως σε ένα γενικότερο περιβάλλον, όπου ο κοινωνικός δεσμός έχει διαρραγεί καθολικά και η εξατομίκευση είναι αυτή που κυριαρχεί σε όλες τις συλλογικές θεσμίσεις είτε μιλάμε για τον θεσμό της οικογένειας είτε για τον άτυπο θεσμό μιας πολιτικής συλλογικότητας.*

Η καθολική διάλυση λοιπόν του κοινωνικού δεσμού είναι αυτή που μετατρέπει την ετερονομία (το κράτος με τις συνεχείς θεσμίσεις του) σε μοναδικό ρυθμιστή των κοινωνικών σχέσεων και την καταφυγή σε αυτήν σε επιλογή για την επίτευξη της αποτελεσματικότητας. Ακόμα και στο επίπεδο της κυρίαρχης πολιτικής, οι επαγγελματίες πολιτικοί διαπιστώνουν την απόδραση της πολιτικής και την έκπτωσή της σε μια διαχειρισιμότητα και κυβερνησιμότητα. Μπορεί όμως η κοινωνία ή μια συλλογικότητα να λειτουργήσει για πάντα χωρίς δεσμούς; Σε καμιά περίπτωση, όσο μεγάλη χρονικά κι αν μας φαίνεται αυτή η παρούσα μεταβατική περίοδος.

Με αυτή την παραδοχή κατά νου, η αναζήτηση του κοινωνικού δεσμού είναι συνεχής και αναγκαία για την ύπαρξη της κοινωνίας. Το ζήτημα είναι ότι ο νέος κοινωνικός δεσμός δεν μπορεί να γίνει με τους παραδοσιακούς όρους (όπως λένε οι συντηρητικοί οποιασδήποτε απόχρωσης συμπεριλαμβανομένων και

των αριστερών, αναρχικών), διότι αυτοί κατέρρευσαν. Ασφαλώς λοιπόν μπορεί να αναδυθούν νέοι κοινωνικοί δεσμοί αλλά με νέους όρους και τα κοινωνικά κέντρα είναι ακόμη το ιδανικό σημείο-έδαφος αυτής της αναδημιουργίας.

Στην ίδια αντιστοιχία βρίσκεται και η αυτονομία, η οποία παράγεται από τον κοινωνικό δεσμό και τον οποίο απαιτεί για να υπάρξει. Ταυτοχρόνως, αυτονομία και αυτοθέσμιση δεν μπορούν να γίνουν με παραδοσιακά υλικά και ρόλους. Φανταστείτε να προτείναμε στη Γυναίκα να επανακτήσει τους παραδοσιακούς εσώκλειστους ρόλους (νοικοκυρά, μητέρα) προκειμένου να ανασυγκροτηθεί ο θεσμός και ο δεσμός της οικογένειας. Είναι το ίδιο με το να φανταστούμε σήμερα την ύπαρξη ενός κόμματος ή μιας οργάνωσης προκειμένου να μεσολαβήσει για την κοινωνική απελευθέρωση.

> *Τα κοινωνικά κέντρα, και αυτό πλέον είναι εκ των ων ουκ άνευ, δεν μπορούν να λειτουργούν παρατημένα στη ροή της καθολικής εξατομίκευσης, διότι όσο πιο ανοικτά είναι τόσο περισσότερο καθορίζονται από το περιβάλλον.*

Το πρόταγμα κάθε κοινωνικού κέντρου είναι απαραίτητο να εναρμονίζεται με αυτό της αυτονομίας και η αυτονομία προϋποθέτει την άρνηση των παραδοσιακών ρόλων αλλά και των παραδοσιακών ιδεολογιών, διότι σε αντίθετη περίπτωση θα ήταν η αυτονομία ένα ετεροκαθορισμένο αφήγημα ενός άλλου κόσμου.

Η αυτονομία και το κοινωνικό κέντρο δεν μπορούν να επιβιώσουν χωρίς τη συνεχή ανανέωση του πολιτικού και πολιτισμικού προτάγματος αλλά και της τροπικότητας. Ο κοινός προσανατολισμός και ένα πλαίσιο θα είναι πάντα αυτό που κατοχυρώνει το συλλογικό. Αυτά, όμως, θα είναι έννοιες άνευ σημασίας, αν απουσιάζει η αυτοθέσμιση -αυτή η επίπονη διαδικασία παραγωγής δεσμού-δέσμευσης. Η αυτοθέσμιση της ανοικτής συνέλευσης θα δώσει νόημα και περιεχόμενο στην αυτονομία, αφού θα είναι η αισθητή αποτύπωσή της και η απόφαση της συνέλευσης θα είναι ουσιαστική, αφού θα έχει απαντηθεί

ποιος μπορεί να συμμετέχει στην απόφαση και στην υλοποίηση. Σε αυτό ακριβώς το σημείο έρχεται και η ανοιχτότητα ως όρος, προκειμένου το κοινωνικό κέντρο να εισέλθει στο δημόσιο χώρο και να αναπαραχθεί, αναπαράγοντας, παράλληλα, τον δεσμό της υτονομίας.

Κατάσταση αναμονής και εξόδου

Η κατάσταση αναμονής είναι η κατάσταση όπου η ένταση των κοινωνικών και κινηματικών αισθητήρων είναι στην κορύφωση τους, στο βαθμό που η συνειδητή επιλογή της αυτοθέσμισης και της δημιουργίας δεσμών θα μας επιτρέψει τη δημιουργία αυτόνομων αντιεξουσιαστικών δομών. Και αυτό δεν μπορεί να γίνει πλέον -στη σημερινή ευρωπαϊκή πραγματικότητα- χωρίς ή για την κοινωνία. Τα αυτόνομα κοινωνικά κέντρα έχουν μόνο μία επιλογή πλέον προκειμένου να συμμετέχουν και ενδεχομένως να αντιστρέψουν την εξοργισμένη κοινωνική ανικανότητα σε μια γενικευμένη δημιουργία αυτόνομων δομών. Με άλλα λόγια, αντί τα κοινωνικά κέντρα να διαχειρίζονται ανάγκες αλλά και επιθυμίες στο εσωτερικό της αυτονομίας τους, να προσπαθήσουν την μεγάλη έξοδο στο δημόσιο χώρο δημιουργώντας αυτόνομες δομές. Τα ζητήματα του δημόσιου χώρου καθώς και του αισθητού κόσμου αλλά και η αυτοδιαχείριση τους είναι μια τακτική αφαίρεσης και ακρωτηριασμού της ετερονομίας και συγχρόνως διεύρυνσης της αυτονομίας. Με αυτό το τελευταίο, κάπως σχηματικό, εννοώ ότι η αυτονομία μπορεί να αναδείξει, αναδημιουργώντας, νοηματοδοτώντας εκ νέου τα αισθητά.

> *Η λειτουργία μιας αυτόνομης συνέλευσης μέσα στο κοινωνικό κέντρο καθορίζεται αργά ή γρήγορα από τα συμβάντα του έξω κόσμου.*

Να σπάσουμε λοιπόν το νήμα του διαχωρισμού και να πιάσουμε το νήμα που μας συνδέει με το δημόσιο χώρο συνειδητά, με δεσμό και δέσμευση, σε μια διαρκή αλληλεπίδραση. Η κοινωνική δικτύωση (του κοινωνικού κέντρου) και, επαναλαμβάνω, η αυτοθέσμιση, αυτόνομων κοινωνικών δομών να είναι ο ένας πόλος.

Ο άλλος ήδη υπάρχει, είναι το κράτος και οι ετερονομίες. Μια τέτοια δυαδική κατάσταση θα φέρει τέλος στην εξεγερμένη κοινωνική αδυνατότητα.

Εξέγερση στη Χιλή: μια ολόκληρη χώρα ενάντια στο νεοφιλελευθερισμό

αναδημοσίευση από το συντροφικό Beyond Europe

στο ρεπορτάζ και τις φωτογραφίες ο Paul Frei, στη (βιαστική) μετάφραση ο Στέφανος Μπατσής

Μια φωτιά έχει ξεσπάσει στη Νότια Αμερική. Κι ενώ στη Βραζιλία και τη Βολιβία τα τροπικά δάση καίγονται κυριολεκτικά, στην Αργεντινή έχουμε εδώ και εβδομάδες πορείες και διαμαρτυρίες ενάντια στις νεοφιλελεύθερες μεταρρυθμίσεις του συντηρητικού προέδρου Μάκρι. Στο Περού ο πρόεδρος διαλύει το Κοινοβούλιο και στο Εκουαδόρ η κυβέρνηση αναγκάζεται να εγκαταλείψει τη χώρα έπειτα από τις μαζικές διαδηλώσεις και τη γενική απεργία.

Μέσα σ’ αυτό το χάος, η Χιλή παρουσιάζεται ως μια ήρεμη και σταθερή χώρα, και γι’ αυτό ο δεξιός πρόεδρος και δισεκατομμυριούχος Πινέιρα ακόμη κομπάζει στις αρχές του Οκτώβρη: η Χιλή είναι «μια όαση στη μέση μιας ανήσυχης Λατινικής Αμερικής». Λιγότερο από δύο εβδομάδες αργότερα κι η αφήγηση αυτή έχει εκραγεί. Τώρα, ο Πινέιρα μιλάει για «έναν πόλεμο απέναντι σε έναν ισχυρό εχθρό».

Από την 19η Οκτωβρίου, μια πανεθνική εξέγερση έχει εξαπλωθεί στη Χιλή. Η ισορροπία ύστερα από μόλις λίγο περισσότερο από μία εβδομάδα είναι η εξής: 20 θάνατοι, χιλιάδες τραυματίες,

από τους οποίους σχεδόν 500 με τραύματα από πυροβολισμούς, 6000 συλλήψεις, 18 καταγγελίες ενάντια στην αστυνομία για βιασμούς, περισσότεροι από 20 εξαφανισμένοι άνθρωποι.

Τι συνέβη όμως κι η κατάσταση κλιμακώθηκε σε τέτοια έκταση; Βρίσκομαι στο δρόμο για το Σαντιάγκο της Χιλής ώστε να σχηματίσω επιτόπου μια ιδέα της πραγματικότητας.

Η σταγόνα που ξεχείλισε το ποτήρι

«Η Χιλή είναι ένας κοιμώμενος γίγαντας», μου λέει ο ταξιτζής στη διαδρομή προς το κατάλυμά μου στο Barrio Brasil, λίγα μόνο τετράγωνα μακριά από το Palacio de la Moneda, την έδρα της κυβέρνησης.

«Η αύξηση των κομίστρων υπερχείλισε το ποτήρι», λέει. Μετά τη σταδιακή αύξηση των τιμών των εισιτηρίων, μαθητές και φοιτητές κάλεσαν σε μια συλλογική εισιτηριοδιαφυγή. Οι ίδιοι δεν θίγονται από την αύξηση αυτή, αλλά έδειξαν αλληλεγγύη.

Όταν οι μπάτσοι αντέδρασαν ιδιαίτερα δυναμικά, έγινε επίθεση στο μετρό και ολόκληροι συρμοί παραδόθηκαν στη φωτιά, ενώ σουπερμάρκετ λεηλατήθηκαν και κάηκαν. Στη φτωχή πόλη του Βαλπαραΐσο, αναγκάστηκαν να εκκενώσουν το κοινοβούλιο όταν οι διαδηλωτές κατάφεραν να ξεπεράσουν τους φραγμούς. Από άκρη σε άκρη της χώρας, η αστυνομία έχασε τον έλεγχο και ο πρόεδρος κήρυξε κατάσταση έκτακτης ανάγκης κι έστειλε το στρατό στους δρόμους.

Μετά τη νεοφιλελεύθερη ανοικοδόμηση της χώρας από τον δικτάτορα Αουγκούστο Πινοσέτ (1973-1990), τα περιουσιακά στοιχεία του κράτους ιδιωτικοποιήθηκαν και τα κρατικά επιδόματα μειώθηκαν δραματικά. Μέχρι και σήμερα, το ηλεκτρικό, το νερό, η υγεία, η εκπαίδευση και το συνταξιοδοτικό σύστημα είναι ιδιωτικοποιημένα. Έτσι, η διαμαρτυρία γρήγορα εξελίχθηκε σε μια εξέγερση που κατηγορεί τους καθημερινούς και συστηματικούς περιορισμούς του καπιταλισμού.

Μια καμμένη τράπεζα

Chile despertó

Μία μόλις ημέρα μετά την τεράστια διαδήλωση, οι δρόμοι στο κέντρο του Σαντιάγκο είναι ανατριχιαστικά άδειοι. Η περιοχή γύρω από το Palacio de la Moneda είναι κλειστή. Αστυνομικοί με την πλήρη, πράσινη ενδυμασία στέκονται σε κάθε γωνία και τα μαγαζιά έχουν οχυρώσει τις εισόδους και τα παράθυρά τους.

Με περισσότερους από 1.2 εκατομμύρια συμμετέχοντες στην πρωτεύουσα, η διαδήλωση ήταν η μεγαλύτερη από το τέλος της δικτατορίας, σχεδόν 30 χρόνια πριν. Η διαδήλωση αυτή, όπως και οι προηγούμενες, συγκεντρώνονται στην Plaza Baquenado. Η πλατεία λειτουργεί ως κυκλικός κόμβος από τον οποίο η 8 λωρίδων, κύρια λεωφόρος Avenida Libertador Bernardo O’ Higgins ξεκινά για να καταλήξει στο κτήριο της κυβέρνησης. Κατά μήκος του δρόμου αλλά και στους παράδρομους, μπορεί να δει κανείς

αναρίθμητα γκράφιτι και ταγκιές.

Σε αυτή την περιοχή είναι που συγκεντρώθηκαν τις τελευταίες μέρες οι συγκρούσεις με τους μπάτσους, κι ένας διαδηλωτής μου περιγράφει την κατάσταση. «Η Χιλή ξύπνησε (Chile despertó)», λέει. Το σύνθημα αυτό το ακούει κανείς ξανά και ξανά στις πορείες και το διαβάζει στα μπάνερ.

Στα περίπου δύο χιλιόμετρα που χωρίζουν το Palacio de la Moneda και την Plaza Baquenado, υπάρχουν τρεις σταθμοί του μετρό, οι οποίοι καταστράφηκαν όλοι και είναι ακόμη κλειστοί. Πέντε κτήρια τα οποία βρίσκονται στη διαδρομή αυτή κάηκαν συθέμελα κι όσα απέμειναν, κυρίως κρατικά κτήρια και μαγαζιά κατά μήκος του δρόμου, είναι κλειστά και οχυρωμένα. Ένα μεγάλο γκράφιτι στολίζει το πολιτιστικό κέντρο Centre Gabriela Ministral: «Κανένας διάλογος όσο ο στρατός βρίσκεται στους δρόμους», έχει γραφτεί στην αυτοσχέδια ξύλινη προστασία του κτηρίου. Οι εικόνες των τανκς στους δρόμους γέννησαν σε πολλούς Χιλιανούς συνειρμούς με τη στρατιωτική δικτατορία και πυροδότησαν μίσος για το κράτος.

Σύμφωνα με μία έρευνα του ινστιτούτου CADEM, το 78% του πληθυσμού είναι ενάντια στις πολιτικές του δεξιού προέδρου και της συμμαχίας του, που απαρτίζεται από δεξιά και φασιστικά κόμματα όπως το Independent Democratic Union (UDI). Μετά τις μαζικές διαμαρτυρίες και τις μεγάλες διαδηλώσεις, ο πρόεδρος Πινέιρα απολογήθηκε και εισήγαγε μια σειρά μεταρρυθμίσεων με σκοπό την επιστροφή στην κανονικότητα, όπως είναι η μείωση των εβδομαδιαίων ορών εργασίας σε 40, η αύξηση του κατώτατου μισθού και των συντάξεων κατά 20%. Με αυτά τα βήματα επιχείρησε να αποκαταστήσει τους φυσιολογικούς ρυθμούς, διότι τη Δευτέρα υποτίθεται πως ένας απεσταλμένος των Ηνωμένων Εθνών θα ερχόταν για να παρατηρήσει την κατάσταση από την άποψη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αν και αυτή η επίσκεψη αναβλήθηκε για άγνωστους λόγους.

Pacos Culiaos – Asesinos

Αλλά αυτές τις μέρες στη Χιλή, κανονικότητα είναι η εξέγερση. Ενώ μια φιλειρηνική, αυθόρμητη πορεία περίπου 2000 ανθρώπων βρίσκεται στο δρόμο για την έδρα της κυβέρνησης, τα οδοφράγματα φλέγονται ξανά στην Plaza Baquedano κι οι μπάτσοι δέχονται επίθεση.

Μια μέρα μετά τη μεγάλη διαδήλωση, αρκετές χιλιάδες άνθρωποι συγκεντρώθηκαν ξανά στην πλατεία για να διαμαρτυρηθούν εκ νέου. Εδώ κανείς δεν θέλει να επιστρέψει στην κανονικότητα. Σ’ ένα από τα πανό της διαδήλωσης γράφει πως «ο μεγαλύτερος μου φόβος είναι ότι όλα θα συνεχιστούν σαν να μη συνέβη τίποτα». Λίγα μέτρα πιο πέρα, η κύρια είσοδος του σταθμού του μετρό του Baquedano είναι καλυμμένη με πέτρες και μερικές βόμβες μολότοφ. Οι μπάτσοι είναι πίσω από την πύλη που μπλοκάρει την είσοδο στο μετρό και προσπαθούν να κρατήσουν την είσοδο. Δίπλα στην είσοδο, ένα ακόμη γκραφίτι κατηγορεί του μπάτσους πως «εδώ βασανίζουν».

Η είσοδος του σταθμού Baquenado στο Σαντιάγκο

Πολλές από τις κατηγορίες βαρύνουν τους μπάτσους και τον στρατό. Δεν είναι μόνο ότι οι μπάτσοι και ο στρατός πυροβόλησαν τους διαδηλωτές, τραυματίζοντας εκατοντάδες ανθρώπους, ορισμένους από αυτούς σοβαρά. Αλλά, ακόμη, σύμφωνα με επίσημα νούμερα, 5 διαδηλωτές έχουν ήδη πυροβοληθεί, ποδοπατηθεί ή χτυπηθεί μέχρι θανάτου και τουλάχιστον 20 άνθρωποι έχουν εξαφανιστεί.

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με το Instituto Nacional de Derecho Humanos (INDH – Εθνικό Ινστιτούτο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα), έχουν υποβληθεί ήδη 94 καταγγελίες για βασανισμό και 18 για σεξουαλική κακοποίηση (συμπεριλαμβανομένων βιασμών).

Ακόμη, στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης κυκλοφόρησε η αυτοψία κάποιων καμένων σωμάτων, τα οποία βρέθηκαν μέσα σε ένα σουπερμάρκετ. Σύμφωνα με την έκθεση, τα πτώματα έφεραν

τραύματα από πυροβολισμούς στο στήθος, υποδηλώνοντας τη δολοφονία τους και τη συγκάλυψη από την αστυνομία ή το στρατό. Το εάν αυτό είναι αλήθεια θα διασαφηνιστεί οριστικά -εάν φυσικά γίνει αυτό- τις ερχόμενες εβδομάδες.

Οι περισσότεροι διαδηλωτές αλλά και οι ταξιτζήδες, οι δημοσιογράφοι και οι πωλητές των καταστημάτων, πιστεύουν ότι οι μπάτσοι ή άλλοι που παρεισφρέουν στις διαδηλώσεις ευθύνονται πολλές φορές για εμπρησμούς ήδη ληστεμένων σουπερμάρκετ. Ακόμη κι ένας πυροσβέστης από το Σαντιάγκο θεωρεί ότι αυτό είναι πιθανό. «Στην περίπτωση μιας επίθεσης εμπρησμού, η ασφαλιστική εταιρεία οφείλει να πληρώσει για τη ζημιά. Κι άλλωστε γιατί να ληστέψεις ένα ήδη κλεμμένο σουπερμάρκετ;» (Ωστόσο, ο ίδιος απορρίπτει τη λεηλασία, όχι επειδή δεν είναι δίκαια, αλλά γιατί κηλιδώνει τη δημόσια εικόνα των διαδηλωτών).

Η διάθεση στην Plaza Baquenado παραμένει απαράλλαχτη. Στην πλατεία η πορεία τραγουδά, ενώ μικροπωλητές πουλάνε ποτά και φαγητό. Πλαστικές σφαίρες και δακρυγόνα εκτοξεύονται ξανά και ξανά, για να αποκρούσουν τις επιθέσεις στο σταθμό.

Ύστερα από λίγες ώρες, ακόμη περισσότερες αστυνομικές δυνάμεις καταφθάνουν για να καθαρίσουν την πλατεία. Όπως προσεγγίζουν την πλατεία από έναν από τους δρόμους, καλωσορίζονται από έναν χαιρετισμό πετρών και τα συνθήματα «Pacos Culiaos» (γαμημένοι μπάτσοι) και «Asesino, Asesino» (δολοφόνε).

Είτε φοράνε αντιασφυξιογόνες μάσκες και κρατάνε σφεντόνες είτε καταγράφουν τις σκηνές με ένα κινητό στο χέρι, όλοι θέλουν να δείξουν την απέχθειά τους για τους μπάτσους. Μετά τη μαζική καταστολή και τη βία, η αποστροφή του λαού για τους Pacos (τους μπάτσους) έχει λάβει τεράστιες διαστάσεις. Ακόμη κι ένας οδηγός ενός αστικούς λεωφορείου, ο οποίος οδηγεί σε μια εναλλακτική διαδρομή δυο παράλληλους δρόμους παραπέρα, δίνει χωρίς δισταγμό τον πυροσβεστήρα μέσα από το ανοιχτό παράθυρο, όταν δύο μασκοφορεμένοι διαδηλωτές του τον ζητάνε. Όταν οι μπάτσοι, τελικά, καταφέρνουν και καθαρίζουν την πλατεία, οι

συγκρούσεις μεταφέρονται στους παράδρομους γύρω της. Εν τέλει, οι οδομαχίες παύουν εντελώς μετά από μιάμιση περίπου ώρα και αρκετά μπρος-πίσω.

Η κατάσταση στο Βαλπαραΐσο

Το επόμενο πρωί θα πρέπει να μεταβούμε στο Βαλπαραΐσο για τρεις μέρες ώστε να σχηματίσουμε μια εντύπωση και για την πραγματικότητα μακριά από την πρωτεύουσα.

Το λιμάνι αυτό βρίσκεται 120 χιλιόμετρα δυτικά του Σαντιάγκο και θεωρείται σαν μία αριστερή και εναλλακτική πόλη. Σε αντίθεση με το Σαντιάγκο, η ατμόσφαιρα στο Βαλπαραΐσο είναι πιο έντονη. Ο σταθμός των λεωφορείων φρουρείται από στρατιώτες με αυτόματα όπλα, ενώ ακόμη περισσότερες δυνάμεις έχουν σταθμεύσει στο κέντρο της πόλης. Το τμήμα της δίωξης φρουρεί το σταθμό του με βαριά εξάρτηση και στρατιωτικά ελικόπτερα πετούν πάνω από την πόλη. Ένα μεγάλο ποσοστό των κατοίκων περπατά μέσα από τους γεμάτους αέρα δρόμους της πόλης, η οποία είναι χτισμένη πάνω σε διαφόρους λόφους, φορώντας αντιασφυξιογόνες μάσκες, γιατί η ενοχλητική μυρωδιά των δακρυγόνων πλανάται στον αέρα.

Ακριβώς όπως και στην περίπτωση του Σαντιάγκο, και στο λιμάνι οι διαδηλώσεις πραγματοποιούνται ήδη για πάνω από μία εβδομάδα. Κάθε ένας από τους τέσσερις κύριους δρόμους στο κέντρο της πόλης είναι καλυμμένος με γκράφιτι και κατεστραμμένα μαγαζιά σε μια έκταση περίπου τριών χιλιομέτρων. Στην πιο κεντρική περιοχή της πόλης, υπάρχουν περίπου 20 εντελώς καμένα κτήρια. Κυρίως αλυσίδες σουπερμάρκετ και φαρμακεία. Τα μικρότερα μαγαζιά γλύτωσαν τη λεηλασία, αλλά είναι ακόμη οχυρωμένα πίσω από τα κατεβασμένα ρολά τους ενώ ζητούν με σημειώματα που αφήνουν να μην λεηλατηθούν, γιατί σε μια τέτοια περίπτωση δεν θα τους μείνει τίποτα.

Στο Βαλπαραΐσο, όπως και σε ολόκληρη τη Χιλή, το πρωινό ξεκινά με Asambleas, συνελεύσεις γειτονιάς σε δημόσιους χώρους, για να συζητηθεί η κατάσταση και να διατυπωθούν αιτήματα στην

κυβέρνηση τα οποία θα πηγαίνουν πέρα από τις κοινωνικές μεταρρυθμίσεις: απαιτούν την παραίτηση του Πινέιρα και τίποτα λιγότερα από ένα καινούριο σύνταγμα για τη χώρα. Άλλωστε, το σημερινό σύνταγμα έρχεται από την περίοδο της στρατιωτικής δικτατορίας και επιβάλλει μια νεοφιλελεύθερη νομοθετική ατζέντα.

Μπροστά από το Κοινοβούλιο, στο Βαλπαραΐσο

Ακόμη κι αν στις διαδηλώσεις συμμετέχουν ελάχιστες ή και καθόλου οργανωμένες αριστερές ή κομμουνιστικές ομάδες, η ταξική πάλη είναι πανταχού παρούσα στις διαμαρτυρίες, στα

αιτήματα και στα συνθήματα. Στην Plaza Sotomayor, μιας από τις μεγάλες πλατείες του Βαλπαραΐσο, ένας νεαρός διαδηλωτής κρατά στον αέρα ένα πλακάτ.

Το πλακάτ της εξέχει μεταξύ μπαλονιών και σημαιών. «Εάν δεν υπάρχει ψωμί για τους φτωχούς, δεν υπάρχει ειρήνη για τους πλούσιους».

Οι οπαδοί της τοπικής ποδοσφαιρικής ομάδας, μεταξύ άλλων, οι οποίοι οδηγούν τη διαδήλωση έκαναν και το σημερινό κάλεσμα. Ακολουθούμενοι από δεκάδες χιλιάδες διαδηλωτών όλων των ηλικιών κι ένα μπλοκ περίπου 100 μοτοσυκλετιστών, η πορεία κατευθύνεται στο κοινοβούλιο. Στο δρόμο, άνθρωποι χειροκροτούν και όλο και περισσότεροι με κατσαρόλες και καπάκια ενώνονται με την πορεία. «Cacerolzas» –μια διαδεδομένη μορφή διαμαρτυρίας στη Νότια Αμερική, στην οποία οι άνθρωποι χτυπάνε κατσαρόλες στους δρόμους ή έξω από τα παράθυρά τους, για να δείξουν τη διαμαρτυρία τους.

Συνοδευμένη από τρομπέτες και κρουστά, η διαδήλωση τραγουδά το γνωστό τραγούδι της αντίστασης «El pueblo Unido jamás será venecido» (Λαός ενωμένος, ποτέ νικημένος). Το τραγούδι έχει εξελιχθεί σε κάτι σαν ύμνο των διαμαρτυριών.

Η αστυνομία, από τη μεριά της, έχει τοποθετήσει τα μπλόκα λίγους δρόμους μπροστά από το Εθνικό Κοινοβούλιο, το οποίο έχει την έδρα του στο Βαλπαραΐσο. Συγκριτικά με τη Γερμανία, οι μπάτσοι είναι γελοία λίγοι στο Βαλπαραΐσο και το Σαντιάγκο. Οι περίπου 10.000 διαδηλωτές στο Βαλπαραΐσο βρίσκουν την αντίσταση από το πολύ δύο ντουζίνες ματατζήδων με πλήρη εξάρτηση, συμπεριλαμβανομένων θωρακισμένων οχημάτων και ενός guanaco. Οι διαδηλωτές περιγράφουν τις αύρες νερού σαν guanaco, καθώς φτύνουν νερό όπως αυτό το ζώο.

Κατά προσέγγιση 50 μέτρα πριν από τα μπλόκα, οι μπάτσοι ξεκινούν να εκτοξεύουν δακρυγόνα στην κορυφή της πορείας. Σε απάντηση στα ενοχλητικά αέρια, έρχεται ένα μαζικό λουτρό από πέτρες και σπανιότερα από βόμβες μολότοφ. Η ατμόσφαιρα στη

διαδήλωση είναι άγρια και συγκρουσιακή. Ζητωκραυγές ακούγονται για τις μολότοφ και τα ντραμς με τις τρομπέτες δίνουν μόνιμα το ρυθμό για τα συνθήματα, ενώ το πλήθος ενθαρρύνεις τις μπροστινές γραμμές.

Φλεγόμενο οδόφραγμα στους λόφους

Ενώ οι συγκρούσεις συνεχίζουν στους κύριους δρόμους, φλεγόμενα οδοφράγματα ξεπηδούν στους παράδρομους, για να εμποδίσουν τους μπάτσους να μπουν από το πλάι. Το κράσπεδο είναι εντελώς σπασμένο, υλικά μαζεύονται ενάντια στους μπάτσους, γκραφίτι και συνθήματα ενάντια στους μπάτσους και την κυβέρνηση ζωγραφίζονται στους τοίχους. Ξανά και ξανά, οι μπροστινές σειρές ωθούνται να ξεπεράσουν το εμπόδιο των μπάτσων.

Όμως, οι μπάτσοι μπορούν να χρησιμοποιήσουν πλαστικές σφαίρες για να αναγκάσουν την οπισθοχώρηση της κορυφής της πορείας. Οι εκτοξευτές με τους οποίους ρίχνονται, περιέχουν περίπου 20-25 σκληρές, πλαστικές σφαίρες διαμέτρου 0.8 εκατοστών. Σύμφωνα με διασώστες από το εσωτερικό της διαδήλωσης, οι σφαίρες διαθέτουν, επίσης, έναν μεταλλικό πυρήνα. Όταν χρησιμοποιούνται πλαστικές σφαίρες, αυτές διαπερνούν το δέρμα και σφηνώνουν στο σώμα, οπότε συμβαίνουν συνέχεια τραυματισμοί. Σύμφωνα με το INDH, περισσότεροι από 100 άνθρωποι έχουν χάσει ήδη την όρασή τους εξαιτίας πλαστικών σφαιρών.

Για να υποστηρίξουν τις μπροστινές γραμμές της διαδήλωσης, οι μοτοσυκλέτες προχωράνε μπροστά. Συνοδευμένη από έναν παράξενο θόρυβο, όλη η πορεία προχωρά μπροστά και προσπαθεί να σπρώξει τους μπάτσους προς τα πίσω. Αυτοί, ωστόσο, καταφέρνουν τελικά να διαλύσουν το πλήθος με τις πλαστικές σφαίρες και μια ακατάσχετη χρήση δακρυγόνων, τα οποία εκτοξεύονται μακριά, μέσα στο κέντρο της διαδήλωσης.

Συνήθως τα δακρυγόνα εξουδετερώνονται γρήγορα ή εκτοξεύονται΄πίσω στους μπάτσους χάρις σε μία οδηγία που διαδόθηκε μέσω του Instagram. Όμως, στην περίπτωση μιας μαζικής επίθεσης, τα δακρυγόνα δεν σβήνουν αρκετά γρήγορα κι ο δυνατός άνεμος από την ακτή μοιράζει παντού τα αέρια.

Όταν οι μπάτσοι κατορθώνουν να σπρώξουν λίγο προς τα πίσω την πορεία, προχωρούν με την αύρα νερού για να καθαρίσουν το μέσο

του δρόμου και τότε κινούνται με ταχύτητα μέσα στο δρόμο με το Zorillo (στα ισπανικά ο ασβός), ένα θωρακισμένο και οπλισμένο αυτοκίνητο το οποίο εκτοξεύει αέρια από την αριστερή και τη δεξιά πλευρά του αναγκάζοντας το πλήθος να διαφύγει στις άκρες του δρόμου, κατορθώνοντας έτσι να διαλύσουν τη διαδήλωση.

Μετά τη διάλυση της πορείας, οι συγκρούσεις με την αστυνομία μεταφέρονται σε διάφορες γωνίες του κέντρου της πόλης και φλεγόμενα οδοφράγματα υψώνονται στα στραυροδρόμια γύρω από το πάρκο. Οι αναταραχές και το παιχνίδι γάτας και ποντικιού μεταξύ διαδηλωτών και μπάτσων σέρνεται για ώρες. Σχεδόν από το μεσημέρι μέχρι το βάθος της νύχτας.

Τα φλεγόμενα οδοφράγματα μερικές φορές κρατάνε για ώρες. Οι διαδηλωτές εκτρέπουν τα αυτοκίνητα και καμιά φορά συμβαίνει ένα αμάξι να σταματά, να βάζει τη μουσική να παίζει δυνατά από τα ηχεία και το πλήθος να γιορτάζει. Στην άκρη των οδοφραγμάτων, καταστήματα, όπως φαρμακεία, λεηλατούνται ξανά και ξανά.

Ειδικά στη Χιλή, ακριβά αντικείμενα όπως το χαρτί υγείας, τα μαντηλάκια ή το ιατρικό υλικό απαλλοτριώνονται και διανέμονται. Στους υπολογιστές και τα ψυγεία βάζουν φωτιά και τα κάνουν οδοφράγματα, ώσπου οι μπάτσοι να μετακινηθούν και σβήσουν και τα τελευταία οδοφράγματα στο κέντρο της πόλης.

Valparaíso Resiste

Το επόμενο πρωί, η καθημερινή ζωή συνεχίζει ως συνήθως. Οι άνθρωποι μοιάζουν συνηθισμένοι στην εξέγερση και συναντιούνται στις Asambleas (τις συνελεύσεις). Η πυροσβεστική σβήνει τις τελευταίες φωτιές στο φαρμακείο, το οποίο λεηλατήθηκε χθες και καιγόταν όλο το βράδυ.

Στα λίγα μαγαζιά που είναι ανοιχτά, μπορεί κανείς να μπει από μικρές εισόδους.

Ενώ ορισμένοι συγκολλούν με μεταλλικές επιφάνειες τα μαγαζιά τους, μικρές ομάδες μασκοφορεμένων κατεβαίνουν τους λόγους και οδεύουν προς τη διαδήλωση. Μέχρι το σημερινό σημείο, οι άνθρωποι φαίνεται να έχουν συνηθίσει τους μασκοφορεμένους διαδηλωτές. Κανείς δεν ενοχλείται, εάν διαδηλωτές με αντιασφυξιογόνες μάσκες και σφεντόνες κατευθύνονται προς την πορεία. Καμιά φορά χειροκροτούνται κιόλας.

«Έχουμε λύσσα», μου εξηγεί μια φίλη την οποία επισκέφτηκα στο

μαγαζί της. Όλη τη βδομάδα χτυπάει μόνο αντιμπατσικά τατουάζ. Οι ώρες λειτουργίας του μαγαζιού είναι μόνο μέχρι το μεσημέρι, ώστε να μπορεί μαζί με τους υπόλοιπους ανθρώπους να πηγαίνει στη διαδήλωση. Τα γεγονότα της περασμένης εβδομάδας, έχουν ανησυχήσει το λαό τόσο πολύ ώστε να είναι όλοι λυσσασμένοι και να μην σταματάνε να συγκρούονται μέχρι να ικανοποιηθούν τα αιτήματά τους. Ακούγεται αποφασισμένη αλλά και εξαντλημένη. Δώδεκα μέρες διαδηλώσεων έχουν στραγγίσει τη δύναμή της. Στο μεταξύ, κατευθύνομαι προς τη διαδήλωση με έναν από τους φίλους της. Έχει μια πληγή στο ζυγωματικό. Μια πλαστική σφαίρα τον χτύπησε. Αλλά το να σταματήσει γι’ αυτό το λόγο βρίσκεται εκτός συζήτησης.

Η διαδήλωση έχει πιο πολύ τη μορφή μιας σύγκρουσης παρά μιας διαδήλωσης. Δεν είναι μια μακρά πορεία, περισσότερο μοιάζει με μια συγκέντρωση με λίγους χιλιάδες ανθρώπους μπροστά στο αστυνομικό μπλόκο, οι οποίοι επιτίθενται στους μπάτσους. Εν γένει, η σημερινή είναι μικρότερη από τη χθεσινή διαδήλωση, αλλά είναι πιο επιθετική και περισσότερες μολότοφ εκτοξεύονται στους μπάτσους. Μεταξύ άλλων και σ’ ένα οπλισμένο όχημα, το οποίο ήταν έτοιμο να διαλύσει το πλήθος. Όταν, όμως, χτυπήθηκε από μια μολότοφ, κάνει μεταβολή, συνοδευμένο από ζητωκραυγές και συνθήματα όπως «el pueblo Unido jamás será vencido».

Συνολικά οι συγκρούσεις είναι καλύτερα προετοιμασμένες σήμερα. Ξύλινες πλάκες έχουν ξηλωθεί κι ανυψωθεί για να σχηματίσουν ένα προστατευτικό τείχος απέναντι στις πλαστικές σφαίρες. Επιπρόσθετα, η αστυνομία διατηρείται σε εγρήγορση καθώς πραγματοποιούνται συνεχείς επιθέσεις στον σταθμό της. Οι επιθέσεις δεν είναι πραγματικά συντονισμένες. Εμπλέκεται ο καθένας που απλώς έχει τη διάθεση να το κάνει. Ένα μεγάλο μέρος της πορείας έχει καλυμμένα πρόσωπα. Για να προστατεύσεις τον εαυτό σου από τα δακρυγόνα; Για να επιτεθείς στην αστυνομία ή επειδή έχει γίνει μέρος του στυλ της διαδήλωσης στη Χιλή; Δεν ξέρουμε.

Πρέπει να φτάσουν οι απογευματινές ώρες, για να καταφέρουν οι μπάτσοι να φοβίσουν τις μάζες, χρησιμοποιώντας μονάδες

μοτοσυκλετιστών. Περίπου 10 αστυνομικοί οδηγούν προς το πλήθος για να τους στρέψουν αλλού και να διαλύσουν τα οδοφράγματα.

Μόνο στους λόφους τα οδοφράγματα φλέγονται ακόμη. Οι γείτονες τα έστησαν και σχεδόν 100 άνθρωποι φρουρούν το τετράγωνο σε διάφορα σημεία. «Η αστυνομία δεν μας προστατεύει, εμείς πρέπει να προστατευτούμε απ' τη», έτσι δικαιολογεί ένας κάτοικος της περιοχής τα οδοφράγματα. Το INDH επιβεβαιώνει τις υποθέσεις. Υπάρχουν, επίσης, βίντεο στο διαδίκτυο τα οποία δείχνουν μπάτσους να εισβάλουν σε σπίτια, ακόμη και πετάνε μολότοφ σε σπίτια. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίος οργανώνονται στις γειτονιές· οι μπάτσοι δεν είναι για να τους εμπιστεύεσαι. Είναι σκεπτικοί και απέναντί μου και προτιμούν να ρωτήσουν διπλά ποιος είμαι και γιατί βρίσκομαι εδώ.

Οι φρουροί της γειτονιάς είναι συνδεδεμένοι άριστα με τις άλλες γειτονιές και γνωρίζουν πότε έρχονται οι μπάτσοι. Όταν τα οδοφράγματα στους άλλους δρόμους καθαρίζονται, ένας άνθρωπος ουρλιάζει «είμαστε οι τελευταίοι». Γίνονται προετοιμασίες για την άφιξη των δυνάμεων καταστολής. Μπουκάλια, πέτρες και βόμβες μολότοφ είναι έτοιμες για την υπεράσπισή τους. Βρίσκονται εκεί κάθε νύχτα από την προηγούμενη εβδομάδα. Κατά τη διάρκεια της νυχτερινής απαγόρευσης, έπρεπε να φεύγουν μέχρι να φτάσει ο στρατός. Οι μπάτσοι δεν ήρθαν σήμερα, οπότε μένει αρκετός χρόνος για τους γκραφιτάδες λίγα μέτρα παρακάτω ώστε να ολοκληρώσουν τον πίνακά τους. Το «Resiste» διακοσμεί την πρόσοψη του τοίχου ενός σπιτιού. Ο ιδιοκτήτης του αράζει λίγο παραπέρα.

Οι διαμαρτυρίες συνεχίζουν

Πίσω στο Σαντιάγκο. Την Τρίτη η κινητοποίηση ήταν ξανά μεγαλύτερη. Πολλές δεκάδες χιλιάδων ανθρώπων συγκεντρώθηκαν και πάλι στην Plaza Baquedano. Η ατμόσφαιρα ήταν κεφάτη. Στην πλατεία τα δύο βασικά αιτήματα εμφανίζονται στα πανό: ένα νέο σύνταγμα και η παραίτηση του Πινέιρα.

Σε διάφορους δρόμους πραγματοποιούνται συγκρούσεις για ώρες όπως και στο Βαλπαραΐσο. Όμως, η μάζα των διαδηλωτών είναι πολύ μεγαλύτερη και καλύτερα οργανωμένη, οπότε οι αστυνομικές μονάδες δέχονται επιθέσεις σε αρκετά μέτωπα. Οι οροφές των σταθμών των λεωφορείων έχουν σπαστεί και χρησιμοποιούνται ως ασπίδες στις μπροστινές γραμμές, για να περιορίσουν την επίδραση των πλαστικών σφαιρών. Για ώρες, οι συγκρούσεις πηγαίνουν μπρος-πίσω σε μια απόσταση 100 μέτρων.

Ο διαθέσιμος χρόνος αξιοποιείται για να επανασχεδιαστεί ο

πρόσφατα καθαρισμένος υπόγειος σταθμός του μετρό και κάποιοι διαδηλωτές προσπαθούν να πάρουν οτιδήποτε χρήσιμο από ένα εργοτάξιο και να του βάλουν φωτιά.

Για να έχει μια γενική εικόνα της κατάστασης, ένα αστυνομικό ελικόπτερο κάνει κύκλους πάνω από την πόλη και σχεδόν χτυπιέται πάνω από την Plaza Baquenado από μια κροτίδα, υπό τις ζητωκραυγές χιλιάδων διαδηλωτών.

Όσο περνά η ώρα, τόσο πιο σοβαροί γίνονται οι μπάτσοι. Τώρα χρησιμοποιούν τις αύρες όλο και περισσότερο και ρίχνουν πλαστικές σφαίρες στο πλήθος.

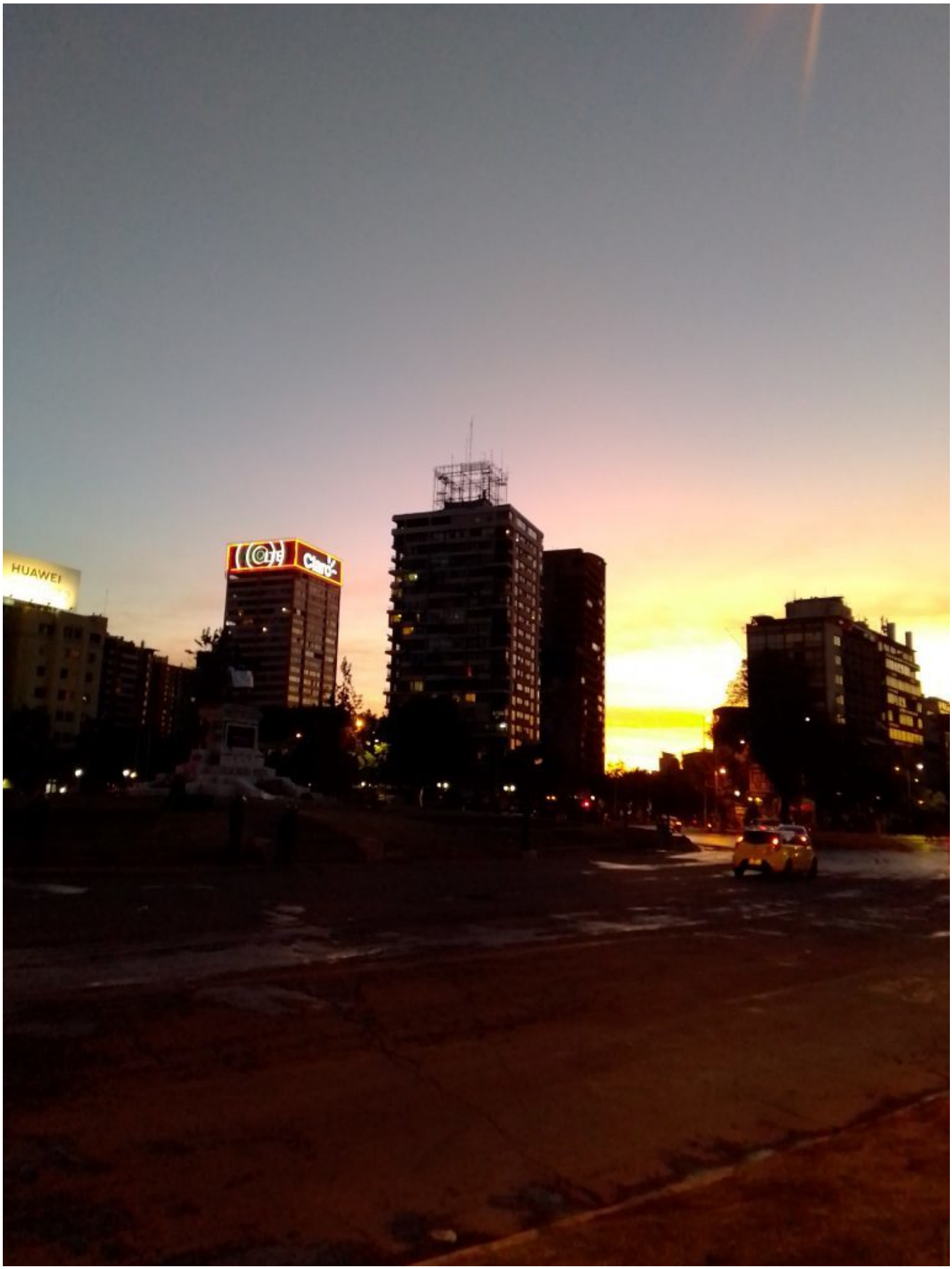
Με κάθε έκρηξη, οι διαδηλωτές αναδιπλώνονται αντανακλαστικά ώστε να μην χτυπηθούν από τις πλαστικές σφαίρες. Πίσω από τους μεγάλους φοίνικες στο κέντρο της διαχωριστικής νησίδας του δρόμου, ολόκληρες ουρές ανθρώπων βρίσκουν κάλυψη από τις σφαίρες ή τυφλώνουν τους μπάτσους με τα λέιζερ που κρατάνε.

Κατά τις 10 το βράδυ, μετά από περισσότερες από έξι ώρες αδιάκοπων συγκρούσεων, οι μπάτσοι τελικά κατορθώνουν να διαλύσουν τη διαδήλωση με το Zorillo και να καθαρίσουν την πλατεία.

Τουλάχιστον για τη νύχτα.

Για ολόκληρη τη βδομάδα, περισσότερες πορείες και μια γενική απεργία έχουν εξαγγελθεί. Επιπλέον, φεμινιστικές ομάδες έχουν καλέσει για μια πορεία μαγισσών τη μέρα του Halloween. Μερικά εκατοντάδες μέτρα από την Plaza Baquedano, οι, κυρίως, νέοι άνθρωποι επιστρέφουν στις γειτονιές τους. Τραγουδώντας, περνάνε από ένα σπίτι το οποίο μόλις κάηκε και δηλώνουν στα τραγούδια τους:

«θα το δείτε. Οι σφαίρες που μας ρίχνετε θα πετάξουν πίσω!»

HUAWEI
Claro

Μία, δύο, πολλές οικογένειες (στον ελληνικό κινηματογράφο): Η αναπαράσταση της οικογένειας στον Κυνόδοντα και τη Στρέλλα

πρώτη δημοσίευση στο περιοδικό Κιουρί@, τχ. 1, με θέμα την οικογένεια

της Αναστασίας Ευστράτογλου

Το 2009, ήταν σίγουρα μια χρονιά-τομή για τον ελληνικό κινηματογράφο. Σε διάστημα μόλις λίγων ημερών, κυκλοφόρησαν δυο ταινίες που ήρθαν για να αλλάξουν σε βάθος όσα ήξερε για τον εαυτό του το σινεμά αυτής της χώρας.

Ο Κυνόδοντας, από τη μία, είναι αναμφίβολα η ταινία-δημιουργός του λεγόμενου greek weird wave, του ρεύματος εκείνου με το μεγάλο παράδοξο: είναι σίγουρα πολύ υπαρκτό, κι όμως όλες και όλοι οι σχετικοί δημιουργοί, αρνούνται την ένταξή τους σε αυτό, αφήνοντας τα όριά του ανοιχτά σε περισσότερο ή λιγότερο συσταλτικές ερμηνείες. Ένα από τα βασικά συνεκτικά στοιχεία που κάνουν το «κίνημα» αυτό που είναι, είναι η οικογένεια, που αποδομείται βίαια (όμως όχι όσο βίαια φαίνεται να είναι η ίδια), ξεγυμνώνεται στο φακό και απομένει ένα συνονθύλευμα εξουσιαστικών, τραυματικών και δυσλειτουργικών σχέσεων. Η Στρέλλα, από την άλλη, μια ταινία που δύσκολα θα εντασσόταν στο greek weird, θα μπορούσε να ιδωθεί ως η άλλη όψη του: σε ένα παράλληλο κινηματογραφικό σύμπαν, θα μπορούσε να αποτελέσει αυτή την εκκίνηση ενός διαφορετικού wave, εξίσου ρηξικέλευθου και σχεδόν εξίσου disturbing, αλλά με εκ

διαμέτρου αντίθετη οπτική πάνω στα πράγματα: η οικογένεια αποδομείται μεν, έως και γελοιοποιείται, όμως, ακριβώς επειδή είναι μια κοινωνική κατασκευή, μπορεί να γκρεμιστεί και να ξαναχτιστεί από την αρχή, έτσι ώστε να μπορούμε πραγματικά να υπάρχουμε μέσα σε αυτήν.

Έχουν γραφτεί πολλές σελίδες για τις δομικές αλληγορίες των δυο ταινιών, είτε για τις μεταφορές του Κυνόδοντα που θυμίζουν Παλαιά Διαθήκη1, είτε για την οιδιποδική «τραγικότητα» της Στρέλλας2. Το σίγουρο είναι πως, και στις δυο περιπτώσεις, οι αρχετυπικές μορφές και καταστάσεις δρουν ισχυρά αλλά και υπόγεια, χωρίς να μειώνουν σε καμία στιγμή το σύγχρονο χαρακτήρα της κριτικής τόσο στην οικογένεια, όσο και στην κοινωνία συνολικά.

> *Αν έπρεπε να περιγραφεί ο Κυνόδοντας με μια λέξη, αυτή θα ήταν μάλλον η αλληγορία.*

Βλέποντας την ταινία, νιώθεις πως δεν είναι η πλοκή και η αλληλουχία των γεγονότων αυτό που τη συνέχει, αλλά οι αλλεπάλληλες μεταφορές, που συνδέονται πολλαπλά μεταξύ τους και εξελίσσονται. Η οικογένεια μοιάζει να είναι ένας μικρόκοσμος, έξω από τον οποίο δεν ξέρουμε τι υπάρχει, και δε μας νοιάζει. Η αντίληψη, εξάλλου, ότι η οικογένεια είναι το κύτταρο της κοινωνικότητας και μια αναγκαία προϋπόθεσή της, ότι οι οργανωμένες κοινωνίες «στήθηκαν» πάνω σε αυτήν ή αποτελούν εξέλιξή της, σημάδεψε τις κοινωνικές (και όχι μόνο) επιστήμες, αλλά και τον κοινό νου, για αιώνες μέχρι και σήμερα. Με απλά λόγια, μας είναι αδύνατον να σκεφτούμε μια πραγματικότητα – πόσο μάλλον μια ελληνική πραγματικότητα – χωρίς οικογένεια, και μας είναι εξίσου αδύνατον να διακρίνουμε το βαθμό στον οποίο μας καθορίζει και μας εξουσιάζει (με όλες τις δυνατές έννοιες του όρου), και άρα να τον επερωτήσουμε και να επιχειρήσουμε να τον αποδομήσουμε.

Ο πατέρας, ο μόνος που επιτρέπεται (με βάση ένα σύστημα κανόνων που ο ίδιος έχει κατασκευάσει) να έχει επαφή με τον

έξω κόσμο. Ένας πραγματικός pater familias, που κατασκευάζει με τη βοήθεια της μητέρας ένα σύμπαν εγκλεισμού, αλλοιωμένων νοημάτων και απόλυτου εξουσιασμού των πράξεων και των σκέψεων, αλλά κυρίως των δυνατοτήτων πράξης και σκέψης: ο κόσμος φτάνει ως το φράχτη, και στα παιδιά δε δίνεται η ευκαιρία να διανοηθούν ορίζοντες, πραγματικούς και μη, πέρα από αυτόν. Ο πατέρας δε μοιάζει να ασκεί με ηδονικούς όρους την εξουσία του. Δεν απολαμβάνει να περιορίζει ή να χτυπά τα παιδιά του, και αυτό μας εμποδίζει να τον τακτοποιήσουμε ως ένα κοινωνιοπαθές πλάσμα που δεν έχει σχέση με τον «πραγματικό», καθημερινό ιδεότυπο του πατέρα και να ησυχάσουμε. Αντίθετα, δείχνει να επιθυμεί να τα προστατεύσει και να τα κρατήσει μακριά από τους κινδύνους ενός κόσμου που μπορεί να τα μολύνει. Στο πρόσωπό του βλέπουμε τον κάθε πατέρα, τον τρόπο με τον οποίο η κάθε οικογένεια συμβάλλει καθοριστικά στη συγκρότηση των υποκειμενικοτήτων των παιδιών και έχει τη δύναμη να επικαθορίσει τον κόσμο στον οποίο ζουν και να δημιουργήσει τεράστιες «μαύρες περιοχές», να καλύψει με ένα μανδύα όψεις της πραγματικότητας που θέλει να αγνοούν.

> *Η μητέρα, μια φιγούρα τραγική και συνδετική: γνωρίζει την ύπαρξη μιας πραγματικότητας έξω από το σπίτι και συναινεί στην αποκοπή της από αυτήν.*

Έτσι, συνδέει τους δυο κόσμους, τον απέραντο και επικίνδυνο, με τον περιορισμένο και ελεγχόμενο, και επιτείνει την τραγικότητά της, μέσα από τον εθελούσιο εγκλεισμό σε ένα παραμορφωμένο σύμπαν. Είναι μια ενδιάμεση μορφή, που ασκεί εξουσία (είναι χαρακτηριστική η σκηνή που φωνάζει και καθοδηγεί τα παιδιά που έχουν δεμένα τα μάτια γιατί εξάλλου την εξουσία δεν την βλέπεις, όμως είναι εκκωφαντικά εκεί), αλλά και υπόκειται σε αυτήν (εξίσου χαρακτηριστική η σκηνή που στέκεται στα τέσσερα και γαβγίζει δίπλα στα παιδιά της σύμφωνα με τις εντολές του συζύγου – γιατί όση εξουσία κι αν αποκτήσει μια γυναίκα, πάντα υπάρχει ένας άντρας που είναι ισχυρότερος και έχει το δικαίωμα να ασκεί αυτός τη δική του εξουσία επάνω της). Είναι σαφέστατος ο περίπλοκος ρόλος των γυναικών μέσα

στην οικογένεια, αφού και ασκούν εξουσία (πάνω στα παιδιά) και την υφίστανται, τη στιγμή που η έμφυλη κατανομή ρόλων έχει προβλέψει γι' αυτές τον ιδιωτικό χώρο και την οικογένεια, κρατώντας τις μακριά από το δημόσιο χώρο, που είναι ανδρική αρένα.

Τα παιδιά, τα «θύματα» της κατάστασης, που μοιάζουν αφύσικα και μουδιασμένα. Τα παιδιά δεν έχουν ονόματα, μόνο ρόλους. Υπακούν σε εντολές, όταν αποτυγχάνουν τιμωρούνται, όταν τα καταφέρνουν επιβραβεύονται με κάτι φτηνό και άχρηστο, που όμως έχει κατασκευαστεί σαν σημαντικό και πολύ επιθυμητό. Ο γιος, που ως άντρας και ο ίδιος έχει το δικαίωμα να δέχεται μια επιρροή από τον έξω κόσμο, η Χριστίνα (η μοναδική επώνυμη φιγούρα της ταινίας), η οποία υπάρχει για να ικανοποιεί τις σεξουαλικές «ορμές» του, κάτι που φυσικά δεν προβλέπεται για τις κόρες. Αυτό, βέβαια, η ταινία το κάνει να μοιάζει εντελώς παράλογο, αφού και τα κορίτσια (ιδίως η μεγαλύτερη κόρη) έχουν σεξουαλικές αναζητήσεις, που όμως δε μπορούν να ικανοποιήσουν παρά μεταξύ τους. Όταν η μεγάλη κόρη επιλέγεται για να αντικαταστήσει τη Χριστίνα στην «ικανοποίηση των αναγκών» του γιου, σε μια αρχετυπική σκηνή αιμομιξίας (που ακολουθεί την εξίσου αρχετυπική διαδικασία επιλογής της επόμενης σεξουαλικής συντρόφου του γιου ανάμεσα στις δυο κόρες που παρουσιάζονται μπροστά του γυμνές), σχηματοποιείται η ετερο-αναφορική ιδιότητα του γυναικείου σώματος: υπάρχει όχι για τον εαυτό του, αλλά για κάποιον άλλον.

Συνολικά, η οικογένεια του Κυνόδοντα είναι ένας μηχανισμός εξουσίας. Υλικός, γιατί είναι ανατριχιαστικά υλική η έγκλειστη πραγματικότητα των παιδιών, η σφαγή του μεγάλου φαντασιακού εχθρού (ενός μικρού γατιού), η νοσοκομειακή γύμνια των παιδιών που ασφυκτιούν και των γονιών που παίζουν μια γκροτέσκα και παράλογη θεατρική παράσταση. Ιδεολογικός, γιατί κατασκευάζει ένα αυτόνομο σύμπαν σχέσεων και νοημάτων που διαρκώς προσπαθεί να αποκρούει τις επιθέσεις που δέχεται από τον έξω κόσμο. Τα αεροπλάνα που πετούν, τα μόνα που δημιουργούν μια αίσθηση ελευθερίας μέσα στην ταινία, κατασκευάζονται μέσα σε αυτό το

σύμπαν ως άχρηστα παιχνίδια, έτσι και η ίδια η ελευθερία ως ένα ανόητο παιχνίδι, το οποίο απεχθάνονται όσες και όσοι δεν το έχουν, ευχόμενες να πέσουν επιτέλους τα αεροπλανάκια.

> *Όμως ο κόσμος των παιδιών δεν είναι κατασκευασμένος από απαγορεύσεις. Τα «μη» σχεδόν δεν ακούγονται στη διάρκεια της ταινίας. Αυτό που κυριαρχεί είναι η θετική, παραγωγική διάσταση της εξουσίας: δημιουργεί κόσμους, εικόνες, αλήθειες, κινδύνους και εχθρούς.*

Συγκροτεί υποκείμενα, φτιάχνει ανθρώπους με σκέψεις, όνειρα, φόβους, προτιμήσεις. Που όμως δεν είναι ποτέ ελεύθερα. Υπόκεινται μόνιμα στην επιτήρηση και στην εξουσία, πρώτα στη θετική της διάσταση και, στο ύστατο σημείο, στην αρνητική και απαγορευτική. Αυτό κάνει η οικογένεια στον Κυνόδοντα, αυτό κάνουν όλοι οι μηχανισμοί κοινωνικοποίησης (και άρα εξουσίας), βασικός εκ των οποίων είναι και η ίδια η οικογένεια, που όσο κι αν παρουσιάζεται ως η μόνη αμόλυντη και προστατευτική, δεν παύει να παράγει και να αναπαράγει περιορισμούς, καταπιέσεις, έμφυλους ρόλους, συνειδήσεις και ανελευθερία. Είναι, δηλαδή, μια «μικρογραφία της κοινωνίας», στο βαθμό που η οικογένεια διέπεται από τις μακρο-κοινωνικές σχέσεις, είναι ένα πεδίο εξουσίας, καταπίεσης, μοριακού φασισμού και έμφυλου καταμερισμού, όσο και ο κόσμος έξω από αυτήν.

θα μπορούσε να ειπωθεί ότι η Στρέλλα κινείται στον αντίποδα αυτής της οπτικής, όμως αυτό δεν ισχύει απόλυτα. Και εδώ, η σύλληψη της πυρηνικής οικογένειας που προϋποθέτει την επιτελεστικότητα των κυρίαρχων έμφυλων ρόλων, αποδομείται πολύ γρήγορα και απόλυτα, από αρκετά διαφορετική σκοπιά.. Η Στ(ρ)έλλα, πρώην Λεωνίδας, ερωτεύεται και συνάπτει εν γνώσει της μια σεξουαλική σχέση με έναν άνδρα που, στην κορύφωση της ταινίας, αποδεικνύεται πατέρας της. Αυτός αποφυλακίζεται μετά από 15 χρόνια εγκλεισμού, που ακολούθησε το φόνο του αδελφού της γυναίκας του (η οποία έχει πεθάνει και δεν αναφέρεται καθόλου στην ταινία), επειδή τον έπιασε σε μια ερωτική στιγμή με τον έφηβο Λεωνίδα. Συνολικά, ολόκληρη η ταινία μοιάζει να γελάει κοροϊδευτικά με την εντελώς αυθαίρετη φυσικοποίηση της οικογένειας, που δεν είναι τίποτα περισσότερο από μια κοινωνική κατασκευή, μια σύμβαση την οποία με πάθος υπερασπίζεται η (ελληνική, ιδίως) κοινωνία, και μάλιστα στην παραδοσιακή μορφή της. Στην πορεία της υπόθεσης, η πυρηνική οικογένεια καταλήγει να θυμίζει ένα άδειο κέλυφος, που δε σημαίνει τίποτα πραγματικό (στην αρχική της μορφή τουλάχιστον) για κανένα από τα μέλη της, αφού όλα δρουν (πολύ) έξω από τους τυπικούς ρόλους και τα συνεπαγόμενα όρια που τους αποδίδονται

κοινωνικά.

> *Δεν αισθάνονται το ένα για το άλλο τίποτα απ' όσα «θα έπρεπε». Δεν πληρείται καμιά από τις προϋποθέσεις που υφίστανται, ώστε να θεωρηθεί ένα σύνολο ανθρώπων οικογένεια, πέρα από τους δεσμούς του αίματος.*

Μάλιστα, η οικογένεια της Στρέλλας μοιάζει να είναι αποφασισμένη να αγνοήσει επιδεικτικά κάθε στερεότυπο που συνδέεται με την οικογένεια όπως την ξέραμε: την ταυτότητα φύλου (η ίδια η ταινία έχει το όνομα της τρανς γυναίκας που πρωταγωνιστεί), το σεξουαλικό προσανατολισμό (ο ανήλικος γιος συνάπτει μια σύντομη ερωτική σχέση με το θείο του), τη σεξουαλικότητα εν γένει (η Στρέλλα θυμάται με αγάπη το θείο της και τη σχέση τους σαν κάτι που δεν ήταν τραυματικό), ακόμη και το ταμπού της αιμομιξίας.

Αυτό που καταδεικνύεται εμφατικά είναι ο απόλυτα σουρεαλιστικός τρόπος με τον οποίο όλες οι πολύ πραγματικές καταστάσεις και συνέπειες που συνδέονται με την ύπαρξη της οικογένειας, όλα όσα περιγράφει ο Κυνόδοντας, τα δημιουργεί η οικογένεια, ούσα μια εντελώς αυθαίρετη κοινωνική κατασκευή, που συχνά καταλήγει τελείως κενή περιεχομένου, μόνο ένα σύνολο ανίσχυρων συμβάσεων που, την κρίσιμη στιγμή, δεν έχουν καμιά σημασία. Είναι χαρακτηριστικός ο διάλογος ανάμεσα στη Στρέλλα και το Γιώργο, όταν αυτός ανακαλύπτει πως είναι πατέρας της και πως εκείνη το γνώριζε από την αρχή:

Σ: Σκέφτηκα να σε παρακολουθήσω για να σε δω μόνο. Πίστεψέ με. θα σε έβλεπα και όλα θα τελείωναν εκεί. […] Αλλά μετά την πάτησα. Αφέθηκα. Είναι, βλέπεις, που είμαι κι εγώ «έτσι», που κάνω αυτή τη ζωή. Και για μένα, η αλήθεια είναι, ήσουν ένας άντρας ξένος. Και μου άρεσες.

Γ: Και έπρεπε να με γαμήσεις;;

Σ: Το ένα έφερε το άλλο. Σε ήθελα όπως με ήθελες κι εσύ. […] Εσύ μου ρίχτηκες πρώτος.

Γ: Ναι αλλά δεν το ήξερα!!

Σ: Ναι αλλά τι σημασία έχει αυτό;;

Γ: Πως είμαι πατέρας σου;;!!

Σ: Ναι αλλά για μένα ήσουν ένας ξένος! Ούτε καν θυμόμουν πώς μοιάζεις! […]

Γ: Όμως το ήξερες εσύ (πως είμαι πατέρας σου).

Σ: Ναι αλλά δεν το αισθανόμουνα! Γιατί στην πραγματικότητα είμαστε δυο ξένοι. Κοίταξέ με. Μοιάζω εγώ με το Λεωνίδα;

Γ: Δεν ξέρω, δεν ξέρω πια τίποτα.

Σ: Ξέρεις. Κι οι δυο ξέρουμε.

Γ: Είσαι άρρωστη.

Σ: Όχι. Δεν ήθελα να σε χάσω! Ούτε τώρα θέλω!

Στο σημείο αυτό, γίνεται απόλυτα σαφές το γεγονός ότι η οικογένεια, παρόλο που είναι μια πολύ πραγματική δομή με πολύ πραγματικές ιδιότητες και συνέπειες, δεν υφίσταται παρά μόνο επειδή οι κοινωνίες τη συγκροτούν ως τέτοια. Υπάρχουν περιπτώσεις όπως αυτή, που αυτή η κατασκευή «αποτυγχάνει». Άνθρωποι που θα έπρεπε να αισθάνονται πως συνδέονται με οικογενειακούς δεσμούς, αισθάνονται ξένοι, ή αισθάνονται πράγματα «ακατάλληλα» για τις συνθήκες. Οι δεσμοί αίματος δεν παίζουν κανένα ρόλο. Αντίθετα ο αποφασιστικός παράγοντας, που μετατρέπει μια ομάδα ανθρώπων που μοιράζονται κοινό DNA σε οικογένεια, είναι η πεποίθηση πως είναι οικογένεια. Είναι η αντίστοιχη συνείδηση, οι συναισθηματικές σχέσεις, τα βιώματα. Όταν αυτά λείπουν, αυτό που μένει είναι άνθρωποι που μπορούν, δυνητικά, να σχηματίσουν κάθε άλλου είδους σχέση, όπως συνέβη και στην ταινία.

Σε μια από τις επόμενες σκηνές, ο Γιώργος επιτίθεται στη Στρέλλα και τη χτυπά, σε μια κατάσταση έκρηξης και αδυναμίας

να διαχειριστεί όσα έμαθε, αλλά και το γεγονός πως η Στρέλλα (ως παιδί του, πλέον) είναι σεξεργάτρια. Εδώ κάνει την εμφάνισή της η (πανταχού παρούσα στην πραγματικότητα) έμφυλη βία που υφίστανται οι γυναίκες εν γένει, αλλά ειδικά οι τρανς γυναίκες, τόσο μέσα στο οικογενειακό πλαίσιο όσο και έξω από αυτό. Η ιδέα πως τα γυναικεία και τα τρανσέξουαλ σώματα μπορούν να υπόκεινται σε κάθε είδους διάθεση, είτε ενεργητική (πράξη), είτε λιγότερο ενεργητική (ανδρικό βλέμμα), είναι παλιά όσο και η πατριαρχία. Και πάλι εδώ η οικογένεια αποτελεί ένα μικροπεδίο εφαρμογής ευρύτερων κοινωνικών πρακτικών, όπως η έμφυλη βία. Η Στρέλλα απαντά, αφήνοντας λίγα περιθώρια, με το «είναι λίγο αργά για να έχω πατέρα και γκόμενο να με ελέγχει», ξεκαθαρίζοντας ακριβώς πως είναι η μόνη που έχει έλεγχο πάνω στο σώμα και στη ζωή της. Την ίδια στιγμή, ο χαρακτήρας του Γιώργου, που σε όλη τη διάρκεια της ταινίας ακροβατεί ανάμεσα στις αντιφάσεις του μάτσο και της ευαισθησίας, φτάνει στην κορύφωση του αδιεξόδου του. Από εκείνο το σημείο και μετά, τα πράγματα παίρνουν μια ενδιαφέρουσα τροπή.

> *Αυτό που διαφοροποιεί καθοριστικά τη Στρέλλα από τις περισσότερες ταινίες του greek weird wave, είναι ότι, αφού αποδομήσει και περιγελάσει τη δομή της οικογένειας πυρηνικού/εξ αίματος προτύπου, προχωρά παρακάτω και χτίζει μια νέου τύπου οικογένεια, αντιπαραθετική σε κάθε στερεότυπο και συντηρητισμό.*

Στο τέλος της ταινίας, το βράδυ της Πρωτοχρονιάς, βλέπουμε τη Στρέλλα και το Γιώργο, τον μάλλον κουήρ φίλο της, με το μωρό αδερφάκι του, αλλά και τον γκέι, πρώην συγκρατούμενο του Γιώργου μαζί με έναν μετανάστη φίλο του, να μοιράζονται μια απολύτως οικογενειακή στιγμή. Η σκηνή αυτή, που έχει προετοιμαστεί από πολλές επιμέρους στιγμές κατά μήκος της ταινίας, στιγμές που περιγράφουν την εξέλιξη των σχέσεων των χαρακτήρων αλλά και την εμβάθυνση της μεταξύ τους εγγύτητας, μοιάζει να είναι η κορύφωση όλης της ταινίας. Μια καινούρια, αντισυμβατική οικογένεια αναδύεται μέσα από τις στάχτες μιας

παλιάς και συμβατικής. Τελικά, μοιάζει πολύ πιο φυσική μια ρευστή κατάσταση, όπου η αγάπη δεν τεμαχίζεται για να χωρέσει στο σχήμα μιας κοινωνικής σύμβασης, οι συναισθηματικές σχέσεις μπορούν να είναι πραγματικές όσο και αδιευκρίνιστες, αφού δε μαθαίνουμε ποτέ πώς εξελίσσονται οι σχέσεις των παρευρισκόμενων στο πρωτοχρονιάτικο τραπέζι, και η οικογένεια χτίζεται πάνω στη συνείδηση (αλλά και στην επιθυμία) των ανθρώπων να είναι μαζί ως οικογένεια.

> *Με έναν τρόπο, ο Κυνόδοντας και η Στρέλλα αποτελούν διαφορετικές όψεις του ίδιου πράγματος, γι' αυτό λειτουργούν κάπως συμπληρωματικά.*

Πρόκειται για δυο προσπάθειες του ελληνικού κινηματογράφου να «χτυπήσουν», από διαφορετικές πλευρές, τον ίδιο στόχο: την αγία ελληνική οικογένεια και την υποκρισία που συχνά τη συνοδεύει. Δεν είναι τυχαίο ότι και οι δυο ταινίες χάρισαν στον ελληνικό κινηματογράφο μια καινούρια εξωστρέφεια, δείχνοντας ότι, παρά την «ελληνικότητά» τους, τα όσα είχαν να πουν αφορούν καταστάσεις που ξεπερνούν τα στενά όρια μιας μικρής βαλκανικής χώρας. Η αναμέτρηση με το θεσμό της οικογένειας, τις συμβάσεις, την εξουσία και την καταπίεση που παράγει, αλλά και οι εναλλακτικές μορφές οικογένειας, οι δυνατότητες που ανοίγονται, όταν οι άνθρωποι κοιτιούνται στον καθρέφτη και σπάνε τον κυνόδοντά τους, είναι, μάλλον, μιας μορφής απελευθέρωση, μια ένδειξη ότι ιερά τέρατα υπάρχουν μόνο εκεί που τα κατασκευάζουμε.

1 Θοδωρής Κουτσογιαννόπουλος. (22.10.2009). Κριτική για τον Κυνόδοντα. Lifo. Διαθέσιμο στο https://www.lifo.gr/now/culture/1431

2 Δημήτρης Μπουράς. (20.12.2009). «Στρέλλα», η ζωή με δύο όψεις, Η Καθημερινή. Διαθέσιμο στο http://www.kathimerini.gr/379971/article/politismos/arxeio-politismoy/strella-h-zwh-me-dyo-oyeis,

And now for something completely different

του Βασίλη Γεωργάκη

Δύο διαφορετικές εικόνες, δύο διαφορετικές εκδοχές της παρουσίας στον δημόσιο χώρο, οι οποίες και προκάλεσαν τόσο διαφορετικές αντιδράσεις.

Από την μία έχουμε τους αγριωπούς έφηβους στην Κατερίνη να ωρύονται για τον Κατσίφα. Ποιον Κατσίφα; Ναι, εκείνον τον εθνικιστή που εισέβαλε οπλισμένος με καλάσνικοφ σε χωριό ενώ κόσμος κυκλοφορούσε – ίσως ό,τι πιο κοντινό έχουμε δει σε «μαζικό δολοφόνο» (mass shooter) στην γειτονιά μας. Ο Κατσίφας φυσικά μπήκε σε αυτό το ιδιότυπο μαρτυρολόγιο που διατηρεί μερίδα της ελληνικής κοινωνίας, στο οποίο συνυπάρχουν από ημίτρελοι σαν τον Κατσίφα, μέχρι στρατιωτικοί που σκοτώθηκαν λόγω αστοχίας υλικού ή και αστυνομικοί που αναβοσβήνουν κάθε χρόνο αθόρυβα σαν χριστουγεννιάτικα λαμπιόνια. Εθνικισμός, Μακεδονία, Βόρεια Ήπειρος, αρρενωπότητα, αλυτρωτικά οράματα, όλα στο μπλέντερ, αλλά φυσικά με το βλέμμα στραμμένο στον εσωτερικό εχθρό. Ο ελληνικός εθνικισμός είναι πια κολοβός, η μεγάλη δεξιά πολυκατοικία έχει συναρτήσει τόσο ξεδιάντροπα τις τύχες της με τον παγκοσμιοποιημένο καπιταλισμό και τις επιταγές του, που οποιαδήποτε έξαρση τυχοδιωκτικού εθνικισμού α λα Κατσίφα, μπορεί για τα μάτια του κόσμου να αντιμετωπίζεται με συμπάθεια, αν δεν ενθαρρύνεται. Στην πραγματικότητα, όμως, είναι τουλάχιστον ανεπιθύμητη, όπως με πικρό τρόπο διαπίστωσαν οι Χρυσαυγίτες. Από τους μαθητές της Κατερίνης δεν περιμένει κανείς να πάρουν την Πόλη, αλλά να στηρίξουν με κάθε τρόπο το υπάρχον, με πρώτο βήμα να γίνουν καλοί κοινωνοί της κοινότητας του Έθνους, που συνέχει πέρα από ταξικές, κοινωνικές και πολιτιστικές διαφορές όλους του

υπηκόους/πολίτες του Κράτους.

Και από την άλλη έχουμε αυτές τις κοπέλες που με εκπληκτικό τρόπο κατέδειξαν την ανοησία της δημόσιας τελετής που είναι οι παρελάσεις. Αντλώντας από το χιούμορ των Monty Python και την παράδοση των Καταστασιακών εισβάλλουν στην παρέλαση που έλαβε χώρα στη Νέα Φιλαδέλφεια (περιοχή που μόνο τυχαία δεν επέλεξαν όπως εξήγησαν και οι ίδιες) και παρέλασαν με Ανόητο Περπάτημα – με τον τρόπο που κανονικά θα έπρεπε να βλέπουμε τις παρελάσεις. Οι αντιδράσεις ποικίλλουν, αλλά το κοινό συναίσθημα είναι της καταδίκης; Γιατί; Γιατί με κάτι τόσο απλό εκτέθηκε η γελοιότητα και η υποκρισία των τελετών αυτών που μεταφράζουν με απτό τρόπο το αφήγημα της Εθνικοφροσύνης. Το χειρότερο έγκλημά τους ωστόσο είναι ένα ακόμα. Το φύλο τους. Μπορεί οι πιτσιρικάδες με τα σκουλαρίκια ή τις χορευτικές φιγούρες να δέχονται σφοδρή κριτική, ωστόσο ειδικά σε μία παρέλαση όπου κάθε μάσκα πολιτικής ορθότητας πέφτει, οι γυναίκες αντιμετωπίζονται με τον τρόπο που πραγματικά τις βλέπει ο εθνικός κορμός: ως μηχανές αναπαραγωγής και ανατροφής των ανδρών που θα πραγματώσουν τα εθνικά οράματα. Υπό αυτήν την έννοια η σάτιρα των κοριτσιών είναι διπλά ασυγχώρητη – δεν έχουν κανέναν απολύτως δικαίωμα να κριτικάρουν το εθνικό αφήγημα. Δεν ζητήθηκε και δεν πρόκειται να ζητηθεί από αυτές ποτέ κάποια γνώμη επί του θέματος.

Αντιμέτωποι συνεχώς με τις θανατοπολιτικές που τα Έθνη-Κράτη επιβάλλουν, δεν μπορούμε παρά να στεκόμαστε δίπλα στον οποιονδήποτε αμφισβητεί με τόσο έξυπνο τρόπο τις τελετές αυτές που νομιμοποιούν τον εθνικισμό – πόσο μάλλον στον δημόσιο χώρο.

Ακολουθεί το ίδιο το κείμενο που έστειλαν οι «δράστες» της Νέας Φιλαδέλφειας, όπως το έστειλαν στην Εφημερίδα των Συντακτών:

“Στρατιωτάκια ακούνητα, μέρα ή νύχτα;

Στρατιωτάκια ακούρδιστα, μέρα ή νύχτα;

Πώς στα παιδικά παιχνίδια εμπλέκονται οι αρχηγοί, οι στρατοί και τα στρατιωτάκια τους;

Στρατοί που κάνουν πολέμους, βομβαρδισμούς, επεμβάσεις.

Και εμείς επέμβαση εκτάκτου ανάγκης κάναμε αλλά χωρίς την παραμικρή άσκηση βίας.

Καλλιτεχνική επέμβαση, κάτι σαν παιχνίδι.

Υπήρξαμε για λίγο στρατιωτάκια που αρχίζουν να ξεκουρδίζονται, να βραχυκυκλώνουν απέναντι στις διαταγές, τα παραγγέλματα, τα εμβατήρια. Ίσως γιατί πλέον δεν μας πείθουν οι ιδέες που ενσαρκώνονται σε όλα αυτά.

Τι κοινό μπορεί να ‘χει ο μιλιταρισμός με την ελευθερία; Τι σχέση μπορεί να ‘χει η υπεράσπιση της ελευθερίας ενός λαού με τον πατριωτισμό που διδασκόμαστε από μικρά παιδιά; Στα σχολεία, στις παρελάσεις, παντού.

Ο πόλεμος του ανθρώπου για την ελευθερία του δεν είναι έπος ούτε τραγωδία. Είναι η ίδια η ζωή εν κινήσει. Κίνηση που δεν μπορεί να ελεγχθεί και να μπει σε καλούπια.

Γι’ αυτό και εμείς μπήκαμε στην παρέλαση ακαλούπωτοι… Υπό την πνευματική μπαγκέτα του μεγάλου στρατάρχη της αγγλικής κωμωδίας, John Cleese και όσων μας έχουν διδάξει οι Monty Python. Με το δικό μας silly walk και ρυθμό.

Στα μάτια των επισήμων και πολλών θεατών, είδαμε την περιέργεια, την έκπληξη αλλά και την υποτίμηση. Άλλοι μας γιούχαραν, άλλοι μας πέρασαν για “προβληματικά παιδιά”. Αυτά ακριβώς είναι τα όρια του πατριωτισμού τους. Η πατρίδα των κανονικών, των προβλέψιμων, των άριστων.

Εμείς ήρθαμε από άλλες πατρίδες. τις πατρίδες των περιττών, των απρόβλεπτων, των ζωντανών. Εις οιωνός άριστος αμύνεσθαι περί ελευθερίας, λοιπόν.

Υ.Γ.

Επιλέξαμε να πάμε στο δήμο της Ν. Φιλαδέλφειας- Ν. Χαλκηδόνας σε μια γειτονιά χτισμένη από πρόσφυγες, τους κατεξοχήν περιττούς και απόβλητους της ελληνικής κοινωνίας και τότε και τώρα.

10 “στρατιωτάκια” της υπο-κριτικής τέχνης”